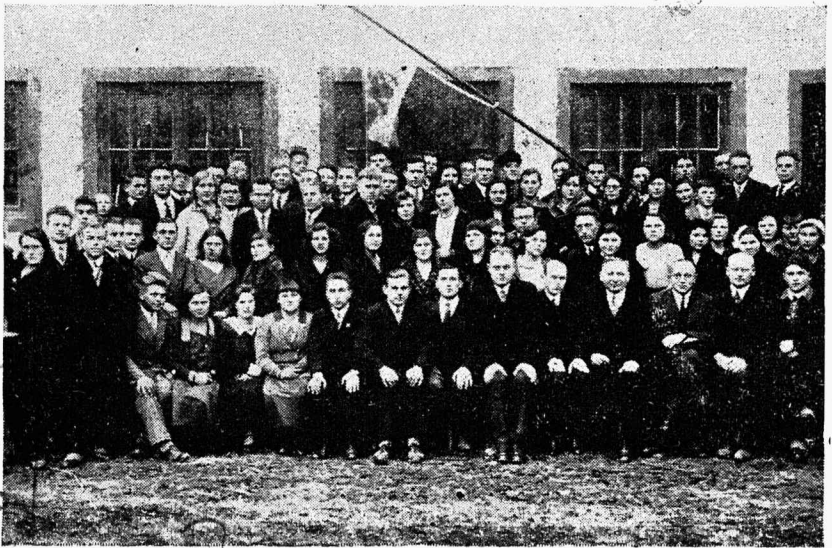

TÕUSEV MAA

MAANOORTE LIIKUMISE HÄÄLEKANDJA

SISU: Riigivanem K. Päts, Noorte „Tõusvale Maale“. — J. Soots, Kasvagu noorte side maaga. — K. Liideman, Tõusva Maa teedest ja tähistest. — J. Uluots, Julgesti tulevikule vastu! — K. Einbund, Teoinimesed. — V. Ojamaa, Kui uues astjas kosub vana viin. — L. Traumann, Tugeva isiksuse kaudu tugeva ühiskonna poole. — J. Ümarik, Koostöö kooli ja maanoorte organisatsioonide vahel. — A. Tealane, Kõõgivilja võistluskasvatamisest maa-alkkoolide juures. — A. Meikop, Maanoorte liikumisest Soomes ja Rootsis. — S. Russ, Lumeigatsuses. — P. Maasik, Kaks õhtut. — Vaidlusnurk; Ei lähe maale! — Mina ei lähe maalt kuskile! — A. Veegen, Maanoorte rinnamärk. — Mõni rida lugejatele ja kaastöölistele. — Noored töö! — K. Liideman, Maanoorte talvisest tegevusest. — E. Velber, Suuskade valmistamisest. — Organiseeritud noorte pere: K. Liideman, Maanoorte liikumise sünnist ja korraldamisest. — E. Nugis, Maanoorte organiseerimisest Saardes. — O. Kolk, Saare maanoored on saanud vanemalt põlvelt tunnustuse. — Saaremaa maanoorte liikumise ja tegevuse sihtjooni. — P. Amer, Kui tekkisid klubid... — R. Roostar, Jooni ja muljeid Jõuga Maatulundus-klubi tegevusest. — J. Luha, Iisaku ja Tudulinna Maatulunduse-klubide töö juhtnõõrid. — Lühemaid teateid.

HIND AASTAS (6 NR.) KR. 1,25; ÜKSIKNUMBER 25 S.

VÄLJAANDJA PÖLLUTÖÖKODA

Nr. 1

Veebruar-Märts

1933

P. K. „Estonia“

Festi vanem ja suurim ühistegeline keskorg. P. K. „Estonia“ asutati 1911 a. dr. Aleks. Eizenschmidt'i eestvõttel. Keskühisuse liikmeteks on ainult piimatalituse-ühisused Sisseastemaks on 10 krooni ja osamaks 100 krooni. — Keskühisuse liikmeteks oli 1925 a. — 82 piimaühingut, 1932 a. 232 piimaühingut.

P. K. „Estonia“ ülesandeks on kodumaa piimanduse igakülgne edendamine, või ja muude piimasaaduste väljaveo korraldamine, piimatalituste varustamine paremate masinatega jne., karjapidajate varustamine karjajämsöödaga ja vajalike abinõudega.

P. K. „Estonia“ Õisu mõisas töötab piimanduskool ühes eeskujuliku õppe-meiereiga, kus ettevalmistatakse teadlikke piimatalitiste juhatajaid — meiereisi.

Tallinnas on P. K. „Estonia“ piimaäri ja keskmeierei, millede ülesandeks on linnaelanikkude varustamine häa piima ja piimasaadustega.

P. K. „Estonia“ läbimüük on Kr 4.980 000'lt 1922 a. suurenenud Kr. 17.130.622'le 1931 aastal. Oma kapitale on P. K. „Estonia“ Kr. 1.117 000.

KÕIK MAANOORED,

kes seadnud endile sihiks saada eeskujulikeks perenaisteks ja pere-meesteks, loevad meie ainukest suuremat kodumajanduse ja kodukul-tuuri ajakirja

„TALUPERENAINE“.

„TALUPERENAINE“ käsitleb kodude korraldamist ja sisustamist, tuues eeskujusid mööblite ja muude kodusisustusesemete, nagu igasugu vaibad, eesriided, linad jne. valmistamiseks, annab näpunäiteid kodu-de ümbruse korraldamiseks ja kaunistamiseks. Pääle selle käsitleb kõiki muid majapidamise, ning toitluse, tervishoiu, kasvatuse jne. küsimusi.

„TALUPERENAISEL“ on suur käsitöö, rõivastuse ja kangaku-dumise osa ühes mustri- ja lõikelehega, kus tuuakse valitud mait-sega mustreid, riideproove jne. ning õpetusi ja juhatusi käsitööde te-gemiseks.

„TALUPERENAINE“ on kaunistatud suure hulga selgitavate pilti-dega ja joonistega ning annab iga numbriga kaasa „LASTE MAAILMA“.

„TALUPERENAISE“ tellimise hind on: aastas Kr. 3,60, poolaas-tas Kr. 2.—, veerandaastas Kr. 1.—, üksiknumber 40 senti.

„TALUPERENAIST“ tellida on kõige lihtsam, kindlam ja kiirem Teile lähemast postiasutusest.

NÕUDKE HINNATA PROOVINUMBREID.

„Taluperenaise“ toimetus ja talitus: Tartus, Rüütli t. 15, sissekäik Peeter Põllu t. 5.
Telef. 9-37, pk. 126.

TÕUSEV MAA

Nr. 1.

Veebruar — Märts

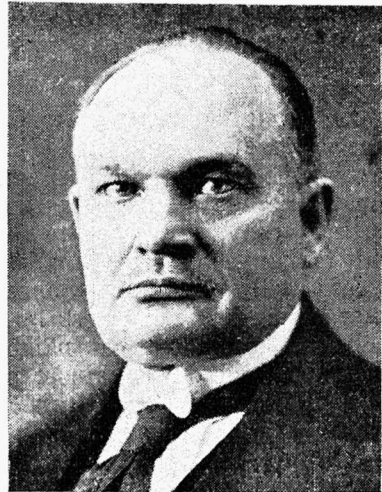
1933.

„TÕUSVA MAA“

NOORTE PERE!

Härra Riigivanem tuli lahkest meie ühisele tööle nurgakivi panema. Tema soojade sõnadega avame teie loova töö ja püüete kajastaja esimese lehekülje.

Toimetus.

Noorte „Tõusvale Maale“

Maanoored!

*Teie kasvate Eesti riigi ja kogu kandsmaks jõu. Teie olete
alustanud tõelisi töid, et kindlalt juured tugewalt
maameeltele ja harida me mull pehthaks ning siigivaks.
Töö ja waam wiivad Teid sihile. Fulguft, jõudu ja
õnne Teile jellel tõusval teel!*

H. Kall

Kasvagu noorte side maaga!

Maalt kasvavad meie tugevad mehed ja terved naised. Seni aga on läinud enamik neist maale kaotsi. Noored on valgunud linna ja kaotanud sideme maaga. Ka maale on tarvis tublisid inimesi ja ka maalt võrsunud linna-haritalasel peab olema pidev side maaga. Kui nüüd noored on ise hakanud endid tõsiselt ühistööks kasvutama ja endi haridust täiendama, siis on see tervitatav nähe. Kasvagu neis jäädav side maaga ja taluga. Põllutöökoja on kutsunud kõiki põllumajanduse edu huvides kerkivaid küsimusi lahendama, seepärast võtab ta omaks ülesandeks ka kaasajutamise maa noorsoo tööle. Põllutöökoja poolt soovin noorte ajakirjale ja noortele endile nende tegevuses alanud uuel aastal hääd edu ja õnne.

Põllutöökoja esimees.

Tõusva Maa teedest ja tähistest.

Külas on õhus erutavat kevade ja värsket mulla hõngu. Noorte maa käärib küpseks kuldsele seemnele. Alganud on uus elu. Õine soe sagar on kastnud mulda, elustav vesi punnutab tera laugile ja aralt tärkavad tõusmed, siin, sääl, juba üle laia välja Iisakust Sõrveni. Juured toitvas mullas, ahnelt ja hoogsalt imeb haljas oras elustavat päikest, ja kasvab, kosub, öökülmade kiuste sirgub; siis, — hiljem — loob, puistab õietolmu pilve üle sigitust ootava lainetava välja. Ning ivitseb salajas ja valmib rahus, — saab vilid.

Loov elu — salapärase kasv maast, õhuavarusest ja päikesest, eluvõitlus, võimas tung valguse poole, — see on tõusev maa. Ähmasest ämarusest lööb läbi sähvatustena jõuline maavaimu - aade ja selguvad tähised teel. Sigiv maa päikese all, kodu armas, lihaste ja vaimu loov töö, nagu lõputu pingutus piinav ja nõrguv higi, siis ometigi puhkus, vesi selge karastav ja silmapiiril metsasalud päikeses, nurmed ja rahurajad ning hardalt kumisevad kauged kellad, — siin on tõusva maa püüete suund ja noore elutahte tähised.

Et kevade-tuuled ei raueks, et haritud maa ei kuivaks ja eluandvad kiired ei tuhmaks, — et hoida rinnus tuld ja lõõtsuda tahtele sitkust, selleks on noorte tõusvale maale — „Tõusev Maa“.

Loeme katkendeid ühest vanast raamatust:

„Ju vanast ajast saani ei olnud talupoja seisus mitte ükski üks auväärt ja tähtjas seisus, vaid teda peeti ka üheks õnnelikuks seisuseks. Kes kui prii mees oma enese päranduse peal elab, oma suguvõsaga oma enese põldu harib ja karja kasvatab, oma enese leiba sööb, loodusega elades oma südant ja vaimu priiskelt ja tervelt alleshoiab ja oma töö õnnistuse ükski Jumala käest teab tulevat, see võib küll üks rahuline ja õnnelik inimene olla. . .

„ . . . Jumala tänu ja kiitusele kutsub teda terve loodus tema ümber, kellega ta elab: kuldne hommiku päikene, kes tema päevaliku töö peale maha valendab, lindude kiituse laul põllu peal, vilja rõõmus kosumine, õhtune sätendav taevastäis looduse ilu, südant kosutav lõikuv, terve aastane õnnistus. Õnn selle inimesele, kes seda looduse vaikist kõnet mõistab. . . Elu mured ja äpardused, kellest ometi keegi inimene puutumata ei jää, ei saa teda nii kergelt maha litsuma ja kohkuma panema, kui seda meest, kelle mõtet kaugel Jumalast ära seisavad. . .“

«Maa, mille peal meie kõnnime, on ka ühtlasi meie ema, kes meid kõiki toidab ja katab, ning lõpmatas külluses kõik

seada meile annab, mis elu tarvituseks ja saagiks vaja on. Maa õnnistust tema käest äravõitma ja teda harima, et see õnnistust ennast ikka jälle uuendaks, see on kõige esmalt põllumehe toimeendus.

„... kergelt ei või inimene rohkem õnnelik olla kui siis, kus ta omad tööd oma jõudu mööda ära on teinud. Töö hoiab tervet seespidi inimest kokku; ta ei anna temale mitte üksi ihu, vaid ka hinge tervist ja jõudu, ning kaitseb teda mitmesuguste eksituste teede eest. Peale selle on ka põllumehe töö nii mitmesugune, et ju oma mitmesuguse vahetuse läbi vaimule äratust ja kosutust annab. Tal on aga ka üks kuldne põhi. . .

„... ma tahan aga siin. . . üht asja nimetada, ilma milleta meie päevil enam sugugi võimalik ei ole läbi ajada, see on üks korraline kooli õpetus ja mõistuse haritud olek.

„Nagu meie oma mõistust tarvitame, nõnda saab meie tulevik olema: väga kaunis ehk väga vaene. Aga mitte laialt ja mujalt, vaid üksi iseene juurest otsingu meie rahvas seda, mis talle tarvis läheb, tahab ta seks saada, mis tema paremate vendade südames liigub. Tema päätoed olgu tema enese sees, tema vaimu jõu ja õiglase usinuse, tema targa meele ja vaimu harimise, ja tema väsimatu püüdmise sees, edasi tõtata...

Nii kirjutas 64 aastat tagasi Eesti suurvaim Carl Robert Jakobson*) raamatus „Teadus ja Seadus põllul.“ Tungigem nendesse mõtetesse. Et need noortes kajastamist leiaksid ja ei ununeks, selle eest tahab hoolitseda „Tõusev Maa.“

*

Noorus ei saa leppida mõttega, et tema ainuke ülesanne elus nüüd ja ikka on — palehigi sees oma igapäevast leiba teenida. Need töö-needuse sõnad on orjadele. Noorus otsib seletavat aadet, maailmavaadet, noorus tahab innustavat hingestatut tööd, otsib omas töös sidet mingi kõrgemaga, üldsemaga, vaimu haaravaga. Tõusmed maal, mis päikese poole sirutatud, tahavad hingata ja elada maavaimus, tahavad mõista maa salasosinaid. Mis on maavaim? Noor-

tes on aimdus sellest — kodu, loodus, külakultuur, ühistunne, ülesehitav töö, — need mõtted ja tunded hõljuvad maanoorte püüetes ja töödes. Kuis neid selgemalt piiritleda?

Eeltoodud C. R. Jakobsoni sõnad tohiks olla n. ü. maavaimu piibli-tekstideks, millede sisusse tuleb tungida, et mõista, mis see on.

Noorte kodu katusealla saamas.

Esimene on — usk maa õnnistusse, usk et töö ja hingega maaga kokku kasvades leiab inimene õnne — südamerahu ja vabaduse tunde. Ja teine, suuruselt esimesele võrdne, — et kõik põllumehe edu oleneb tema «isest». Maa ja inimisik, siin on need kaks loovat jõudu, millede ühinedes on „talupoja seisus“ auväärne, tähtis, vaba ja õnnelik seisus. Nendest ehitab põllumees omale maa peal jäädava kalli kodu, rahva ning riigi kandvama elu-rakukese.

Vaadates sügavamale seletame „maas“ — loodust tema lõpmatu väega ja ületamata iluga, materiga ja vaimuga; ning selles või selle üle — kõike maailma ja elu valitsevat, alistumist ja hardust nõudvat, inimõnnistusele ülejõulist kõrgemat juhtivat vaimu; teiselt poolt põhjeneb maas põllumehe eraomandus-tunne ja õigus. Inimisikus seletame eelkõige vaimu jõudu ja hinge õilsust: põllumehe „ise“ olgu võimas vaimult ja tahtelt, et luua maast omale ja oma suguvõsale põline kodu ja vara, ja „ise“ hing olgu

*) V. muid tsitaate, mis kordamise vältimiseks siin ära jäetud, järgnevas V. Ojamaa artiklis.

tundlik looduse suuruse ja hurma ning kaasinimese valu ja õiguse vastu, siis on tal kergem kanda muret ja äpardusi. Seletame ka C. R. Jakobsoni hiigla elutöös*) veel üht põllumehe isiku omadust — põllumehe ühistunnet, kutselist ja rahvuslikku ühtekuuluvust, et ühisel nõul ja jõul seda edasi viia, mis üksikule käib ülejõu, ning et oma eluõiguse eest seista ja südilt võidelda.

Need on terve maavaimu elemendid, mida see suur mees eesti põllumeheesse sisendas ja mis teda ennast tema teel kandis.

Seda tervet loovat maavaimu meie uutes oludes, esijoones maanoorte organisatsioonidesse koondatud ja põllu- ning kodumajanduslikes koolides õppivas noorsoos äratada ja kasvatada tahab „Tõusev Maa“.

*

Istutada, kasvatada, — kus hing on vastuvõtlik. Huvi on, mis sünnitab armastuse ja virgutab pea ning käed tööle; ja vaim seob üksik-isiku töö aatega. Huvi suunab nooruse ülekeevat jõudu ja võidab arglikus kõhklemise. Esimene samm maavaimu kasvatamisel kodus, koolis ja maanoorte ühistöös on sellepärast huviäratamine. See on ka esimene samm kooli püüetes lähemale maaelule, mille järele nõudmine varem ei lakka, kui see on kõikjal täidetud. Äratatud huvile ehitatakse noorte isetegevus, algatus- ja kujundamisvõime, — vaimu jõu rakendamiseks elusse. Veel kord C. R. Jakobsoni sõnu: „Sest kooli ülem hool peab ikka see olema, oma märku rahva elu üleüldise signemise peale seada ja noorsugu sinna aidata, et ta ise hakkaks mõtlema ja ise tegema, ning sel viisil ettevalmistatult elu sisse võiks astuda“. Kooli hool — ja noorte p.-m. organisatsioonide, lisame omalt poolt.

Töö on kasvataja ja väärtuste looja, — kui ju äratatud on huvi. Anda noorte tööks materjali, säästa nende otsimiste ja eksimiste vaeva, vältida lahkkelide tekkimist avaliku vaidluse kaudu, olla noorte püüete ühendusorganiks, sidemeks, mis köidab tuhanded noored käed ülemaaliseks tugevaks ahelikuks, — seda tahab „Tõusev Maa“.

*

Kuid noored ei ela ju mitte üksipäinis tulevikule. Noorus on suur omaette väärtus, üks ajajärk inimelus, ja pealegi kaunim, värvikam järk elust. Patt oleks seda aaret loovutada. Elada noorena, tunda ka noorena elu-täiust, võtta nooruselt kõik, mis inimesele annab see iga, — see on noorte õigus ühiskonnas ja kohus enda ees. Aga ka siin valitsegu vaim, mitte hullus, meeletus, ega labasus. Ei lõpe ju elu noorusega, täiuslikuma elu aastad on veel ees. Nende nimel — elatagu noorelt noortena, hinnatagu kõrgelt noorust noorusena, kuid ärgu põletatagu elu ennast, — seda läheb vana ja pikas ja raskes küpses eas kuni tüüne vanaduseni. Võetagu kaasa noorusest võimalikult rohkem tuld, sügavalt läbituntud idealismi, võetagu kaasa, kuhu elus ka ei satuta, tervet kosuvat maavaimu, — et küpses eas elu ei moonduks tüütavaks halliks või tooreks.

Tuletan meele suure ukrainlase Gogoli sõnu, kuis ta hüüab, olles esitanud lugejale kõige inetuma inimtüübi oma negatiivsete kujude sarjast, — vana vastiku ihnuskoi Pljuškini, kelles kõik inimlik on lõplikult surnud: „Ja sellise põrmuni, väikluseni, jälkuseni võib laskuda inimene? Võis nii muutuda? Ja on see tõenäoline? — Kõik on tõenäoline, kõik võib juhtuda inimesega. Praegune lõkendav noorur kargaks õudsurega kõrvale, kui talle näidata tema näopilti vanaduses. Haarake siis endaga teele, väljudes pehmetest noorus-aastatest karmesse ja julmistavasse meheaastatesse, — haarake endaga kõik inimlikud liigutused, ärge jätke neid teele: ei tõsta teie neid hiljem!“

Oldagu noored, rõõmsad, küünilised, kuid kantagu siit ka järgnevatiks eluaastateks kustumata sädet, karastatud tervist ja erksat vaimu.

Et maanoored omas tegevuses ja ettevalmistamisel elutööle tunneksid end ühtlasi ka tõesti noortena, inimestena, — mitte üksipäinis kutseala praktikantidena, et ka noorus ise tunduks neile võimalikult täiuslikuna ja värviküllasena, — see on „Tõuseva Maa“ sõbralik tervitus-soov maanoortele.

K. Liideman,
„Tõusev Maa“ toimetaja.

*) V. A. Käbin, C. R. Jakobson kui eesti põllumeeste juht.

Julgesti tulevikule vastu!

„Tõusvale Maale“ kirjutanud professor J ü r i U l u o t s.

Eesti Vabariigi 15-nes aastapäev sci-sab ukse ees. See tähtpäev iseenesest, aga iseäranis praeguseid olusid arvestades, väärib tõsist tähelepanu.

Ehkki Eesti Vabariigi kestusel on saadetud korda suur töö, mille tulemuks on Eesti elu arendamine mitmeil aladel, on siiski märgata kahtlust ja rahulolematuse tunnuseid mitte ainult üksikute inimeste juures, vaid ka laiades rahva hulkades. Kas siis tõesti Vabariigi 15. aastapäevale peame vastu minema tumeda pilguga tulevikku? Lähem minevik annab sellele küsimusele vastuse.

Kui 100 aastat tagasi Eesti rahvas sai isiklikult vabaks, aga ikka veel kandis, võib olla raskemat kui varem, teokohustust, siis ei kaotanud tolleaegne Eesti rahvas, vähemalt oma juhtivate tegelaste näol, meelt. Fählmann, Kreutzvald ja teised algatasid rahva usu süvendamist iseendasse ja nendele järgnesid kasvavad hulgad teisi tegelasi. Selles suunas saabus Eesti rahva rahvusliku ärkamise koidu ja tõusu aeg ning suurenev usk oma tulevikku. See suurenev usk oma tulevikku oli ühtlasi aluseks majanduslikule edasipüüdmisele, mida omakorda soodustas talurahva seadusandlus 19. sajandi 60-ten aastatel. Sellest peale algas eesti talupoegkonna majanduslik enesekindlustamine, talude omanduseks ostmisega ja talude tulude suurendamisega.

Usk oma jõusse ja tulevikku lõi soodsa pinna ka Eesti rahva poliitiliseks ärkamiseks. Teerajajaks ja Eesti rahva poliitilise iseteadvuse tähistes ülesseadjaks osutus C. R. Jakobson, kelle jälgedes suuremal või vähemal määral tegelesid terve rida mehi 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi algul.

Sel viisil usust tulevikku ning tuleviku ideaalidest kantud, kasvava majandusliku jõukusele toetuv ning vaimselt rohkem ja mitmekülgsemalt edasiarenev, läks Eesti rahvas vastu maailma-sõjale.

Maailmasõja ja vene revolutsiooni keerises saabus Eesti Vabariik, mida jõurikkalt ja tagajärjekalt oskas kaitsta

Eesti rahvas vabadussõjas. Sajandite unistus oli täitunud: Kalevipoeg oli koju jõudnud oma rahval õnne tooma, Eesti põlve uueks looma.

Nüüd oleme 15. aasta jooksul Eesti Vabariigis elanud. Kui sellele 15. aasta kestel tehtud tööle tagasi vaadata, siis on tõesti tehtud suur töö. Oleme oma majandusliku elukorralduse, iseäranis maakorralduse, otsustaval määral uuendanud ja tuhandetele perekondadele oma toa ja oma loa soetanud. Oleme kultuuriliselt teinud suuri pingutusi hariduse levitamiseks ja süvendamiseks. Oleme loonud oma riigiaparaadi ja kindlustanud oma riigi kaitse. Oleme saavutanud tähtsaid tulemusi ka kõikidel teistel rahva elualadel, kui aga tõeliselt kõike tehtud tööd jälgida ja töö tulemuste üle mõelda. Aga ometi oleme praegu nii sagedasti nukrad ja avaldame rahulolematust praeguse olukorraga. Millega seda seletada?

Vaatamata tööde tulemustele oleme Eesti Vabariigi kestel ometigi unustanud rahva elu ühe külje, mis enne Eesti Vabariigi saabumist oli nõnda otsustandev ja ühtlasi tulemusterikas. Oleme Eesti Vabariigi kestusel suurel määral unustanud, et ükski rahvas ei ela ainult minevikust ja veel vähem olevikust, vaid otsustaval määral ka tulevikust ja iseäranis usust oma jõudusse ja oma tulevikku. Meie oleme nimelt Eesti Vabariigi saabumisega sattunud seesugusesse arvamisesse, et nüüd on Eesti Vabariik saanud, ideaalid on käes ja teostatud ja kaugemale pole enam kusagile tarvis minna. Meie oleme teatava määrani nagu pärija, kes hüva päranduse on kätte saanud ning kes ei kavatsegi enam tulevikus seda pärandust suurendada ega õilistada. Selle tuleviku ideaalide puudumisega ongi otsustaval määral seletatav kogu see rahulolematust, kahtlust, väiklus, suuremate kui ka väiksemate halbuste puhul, üksteise süüdistamine ning see omapärane haigus, mida nimetatakse „elutüdimuseks“, ning veel samalaadiline suuremalatusline haigus, millele on nimeks leitud „riigitüdimus“.

Tõeliselt on Eesti rahval möödunud põlvedel kuni vabadussõjani ning Eesti Vabariigi saabumiseni olnud elutingimused üldise reeglina hoopis halvemad kui Eesti Vabariigi ajal. Tarvis ainult küsida vanematelt inimestelt. Tehti tööd ja nähti vaeva, hommikust õhtuni ja sagedasti ka õhtust hommikuni. Ja ometigi inimesed neil aegul vähem kurtsid ja vähemgi nurisesid ning tundmatud olid praegused kuulsad „tuidumuse“ haigused; sellel lihtsal aga mööduandval põhjusel, et nad ka olude halbustel ei kaotanud usku tulevikku. Ning see on ka õige vaade. Pole õige mõelda talvisel pakasel ajal, et ükskord surnine soe ei tule, või sügisel lehtede langemise päevil, et kevadel loodus uuesti õites ei tärka.

Samuti nagu looduses, vahelduvad elunähted ka üksikute inimeste ja rahvaste elus. Ka siin võivad olla nii mõnedki sünged sügiseajad ja talvise külma pigistused, kuid kunagi ei või elujõuline rahvas sel puhul hakata arvama, et jälle ei jõua kätte rahvaelu kevadised päikesepeistelised päevad ja sügissuve lõikuseajad.

Sellelt seisukohalt vaadatuna ei pea meie edasi laskma kesta, ei endas ega teistes, seda sünget sügisemeeleolu, mis Eesti rahva üksikutes liikmetes ning hulkadeski on hakanud levinema. Selleks meeleoluks pole ka põhjust, kui Eesti rahva saatust laiemas ajalises ulatuses vaadelda.

Eesti rahvas ja sugurahvad — meie oleme Kirde-Euroopa ürgsed ja põlised elanikud ja selle maa ürgsed peremehed. Aastatuhandete jooksul on sellel maalal meie esiisad ja esi-emad elanud põlvedest põlvedesse. Alles viimasel aastatuhandel on võõrad rahvad meie rahvaste eluasemetesse tunginud ja meie rahvaid ühte varemalt, teist hiljemalt, vallutanud poliitiliselt, kultuuriliselt, majandusliselt ja ka kõlbliseltki. Viimasel aastatuhan-

del on selle tõttu meie rahvad käinud allamäge.

Agas viimasel sajandil on Eesti rahvas ja sugurahvad hakanud uuesti käima ülesmäge. Selle ülesmäge käimise tulemuseks ongi nüüd meie endise vabaduse jalule seadmine endise maa-ala võrdlemisei väikestel osadel — Eesti ja Soome Vabariikide näol. Aga kas peaksime meie nüüd mäe nõlvakule või alles mäe jalale seisma jääma, või koguni hädaldama, nõnda, et jälle orgu ja kuristikku tagasi kukuksime? — Mitte sugugi! Oma endiste õiguste jaluleseadmist, mis Eesti ja Soome riikide loomisega osaliselt saavutatud, tuleb jätkata. Meie ei ole oma ajaloolisi õigusi kellelegi maha müünud, ja rahvaste õigused ei aegu. Meil tuleb edasi minna oma iseseisvuse arendamisel poliitiliselt, vaimliselt, majandusliselt ja kõlbliselt ning kõik selleks teha, et suuremale ja helgemale tulevikule vastu minna. Üsniikud raskused ei tohi meid heidutada sellel ülesmäkke mineku teel. Mida enam meie selles suunas püüame ja jõude pingutame, seda enam on meile kindlustatud suurem tulevik. Kui vanad ka väsivad ja langevad, siis noored peavad algatud tööd jätkama, sest seesugune on elujõulise rahva elukaik. Ka see ei tohi meid heidutada, et meie rahvas on väike, sest ka kõige suuremad rahvad on algul olnud väikesed, ning ka väikesed rahvad on suurt korda saanud.

Ja meie ei saagi teisiti teha, kui peame ülesmäge minema; see on meie saatus. Ja seda teed läheme julgesti, kindlasti, vankumata, ka läbi tuiskude ja tormide helgemale tulevikule vastu.

Sellel teadmisel täis usku ja lootust võtame vastu Vabariigi 15. aastapäeva kui ühe astme meie tuleviku ehitamiseks. Tuleviku sädemed ärgu kustugu vanades, aga nad peavad särtsuma noorte südames.

TEOINIMESED.

... „Talumees ja -naine ... rajavad ja seavad oma põlist eluaset puhtamast äratundmisest, ... et see on ülim vahend, mille kaudu võib inimene muuta metsikut loodust Jumala meelepärastel sigivald, et see on asupaik, kus põlvest põlve sigivad ja kasvavad inimesed perekonnale õnneks ning oma rahvale kasuks ja auks, et see

on koht, mis annab rahvale tööd, ülespidamist, ihukatet ja peavarju. ...“

... „Järehtulijais leidugu igatsust ja tahet rajada edasi kõrgema paleusena seda, millele isa ja ema teoinimestena pannud aluse, — leidugu tungi teo radadele, sest **mitte ükski vaimuimesed ei vee-reta ajaloo rafasi, vaid eeskätt teoinimesed.**“

K. Elnbund.

katkend koguteosest „Maa Hing“ 1929.)

Kui uues astjas kosub vana viin.

Kust ma lugesin seda?

Rahvas rändas oma pikka teed uuele ihaldatud maale. Jõudis kätte pime öö ja kellegi silm ei seletanud enam õiget rada. Rahvas võis eksida koost.

Ees käis juht. Tema teadis õiget teed ja oskas pidada sihti pimeduseski, kõik usaldasid teda ja läksid tema kannul.

Aga pimedus oli nõnda suur, et paljud ei näinud enam, kuhu läheb juht ja eksisid õigelt rajalt. Juht pidi hoidma rahva koos.

Siis avas tema oma rinna, rebis südame välja — see lõi põlema vägeva leegiga, ja kogu rahvas nägi nüüd kuhu läheb juht.

Keegi ei eksinud enam, kartus ei piinanud enam kellegi südant.

Kui koit sai isandaks — juhi süda oli põlenud sööks! Aga vaata! — sääl eemal paistabki juba see maa, kuhu ta viis oma rahva — juht nõrkes, tema südame hõõgus süsi võis kustuda...

Õnnelikud on rahvad, kelle juhtide südamed võtavad tuld ja valgustavad teed, kui maa on pimeduse võimuses: nad jäävad ühte.

Õnnelik on Eesti rahvas, sest ka meie elu teele on langenud söestunud südameid! Rahvas astub neist üle — ikka edasi.

Maad varjab jälle pimedus. Vaata — ees kumab, seal leegitseb eestlaste juhi süda ja valgustab teed — teed mida tema juba valgustas.

Meest ennast ei olegi.

Oleme jõudnud juba tallatud teele?

Kes valgustab jälle meie rada?

Eksisime ringi vahepeal?

See on Carl Robert Jakobsoni südame tuli, see pole veel kustunud!

Raamatus „C. R. Jakobson kui eesti põllumeeste juht*)“ peab tema ise meile jälle vägevaid kõnesid ja sunnib meid karmilt tööle. Rõõmsale tööle, ehitama avarat kodu elamiseks rahvale, harima maad ülespidamiseks, saama inimesteks.

Tema kõneleb ka noortele:**)

„Mõtles enne ja siis hakka peale! see peaks meie arvates iga põllumehe esimehe käsk olema, ehk küll meie põllumehed seismaani ilma järele mõtle mata paljalt seda tegid, mis nende vanemad ees olid teinud. Muidugi, elu õpetus on sagedasti enam väärt, kui raamatute õpetus, aga kellel mõlemad on, sellel on ka kahe võrra rammu. Iseäranis sel mehel, kes noores põlves teaduse õpetust on saanud, on hoopis teised ja teravamad silmad kui teistel, ja teda õpetab elu ka seal, kus teine midagi ei mõista näha ega tähele panna... Kellel aga pole võimalik saada kooli haridust, see püüdku seda omal käel. Tema püüdku tutvuneda eeskätt looduse nähtustega, sest see on tulevikus tema tööpõld.

Õige talu noormees teeb kõik, et temast kasvaks õige noor põllumees; sest õige põllumees on targameeleline, vaba ja õnnelik inimene... Kes noorelt oma juukseid ei soe, ei see saa tõesti ka talupoja põlves palju luudasi kulutama.“ Nõnda on Jakobson öelnud otse noortele.

Noor vajab õpetust — noor vajab eeskujut. C. R. Jakobsoni elu ja töö kujuneb eeskujuks noortele, ikka enam ja enam, seda mööda kuidas see tõuseb unustusest.

„Tee tööd ja palu Jumalat: palu nõnda nagu ei aitaks töö midagi — tee tööd nõnda, nagu ei aitaks Jumal midagi“.

C. R. Jakobson oli inimene ilma põhimõteteta, tema elu ja tegevuse kandjaks oli vaid üks põhimõte — **ole ise mees!**

Kõik lootused teiste peale on tühjad. Mida tahad omada, seda omandad vaid omal jõul ja nii palju kui jõuad ja oskad ise: üle selle ei tule kusagilt midagi.

Mida enam ma tahan, seda enam pean teadma, oskama, tegema, jõudma.

Kõik tasuta pakutav abi ja toetus on pettus ja pole kohane vabale inimesele.

Ole ise mees, ole vaba omas seisuses. Ära püüa salata oma ausat seisust ja olla sellest kuidagi „parem“ — sellega teed enese naeruväärseks: „võõriti teevad need vanemad, kes oma lapsed „saksa“ koolidesse saadavad. Linna koolides jäävad

*) A. Käbini raamat, ilmunud 1933 a., Põllutöökoja kirjastus.

***) Väljavõtteid C. R. Jakobsoni raamatust „Teadus ja seadus põllul“ 1869 a.

Viis meelt on meile antud selleks, et jõuda elus edasi ja tunda sellest rõõmu: ma olen teistest veel kaugel taga, aga iga samm, mis ma neile jõuan lähemale see rõõmustab mind. Iga jälg mille leian teel ees, millesse võin astuda julgelt, mis hõlbustab mu jala vaeva — see rõõmustab mind ja ma olen tänulik neile, kes on tasandanud mu teed.

Ma ei vaeva oma pead mõttega, et kunas ometi ükskord jõuan järele nendele, kes jõudnud minust nii kaugele ette — see ei aita mind sugugi.

Mu meelte pinge juhib mind vaid — edasi!

Nõnda kostab Carl Robert Jakobsoni hääl poole aastasaja tagant: ole ise mees!
V. Ojamaa.

Tugeva isiksuse kaudu tugeva ühiskonna poole.

Tänapäeva noorte, päämiselt just maanoorte ellu näib tahtvat astuda mingi murrang. Näib nagu tahaks eluõigust saada ümberhinnang mõneski senises moesolnud ilmavaates. Võib-olla on selline arvamus tekkinud vaid üksikuist nähteist nooruse ridades? Kuid lähedamalt vaadeldes on need nähted saamas juba uue mõtte organiseerumise tõelisuseks.

Inimsuse ja kultuuri areng pole olnud kiire, kuid seda, mis ta on olnud, on ta tänu üksikuile, indiviididele, ja — noorusele. Inimese noorus oma kerge süttivuse, edasitungi tahte ja uue otsinguga on põhjustanud tõusma enese ridadest tugevaid isikuid, juhte, kelle kaudu on läinud edasi ka hulgad. Noorustuli säilitab rahvaid nende vabastamis- ja vabadustungidega.

Indiviid, isiksus on iseseisev olend keset teisi, kuid sellega pole veel sugugi öeldud, nagu võiks see indiviid esineda täiesti ja hoopis teistest ärarippumatult. Ta side kaaslastega on ainult erinev sidemest, mis ühendab massi liikmeid. Olemasolev eluprobleemistik, ümbruskonna elukasutamine osutub talle mitterahuldavaks, näib mahakäivaina, talle näib vajaline arripäevaseks ja ühekülgses muutunud olukorra ja eluvaate ümberhindamine. Indiviid asub niiviisi esmajoones just oma tajumisest tekkinud ümberhinnangute alusel enesekasvatusele. Sulgudes nii enese tõekspidamiste teokarpi, asub ta katsetusile enese mõistustlikeks ja vaimlikeks täiendamiseks. Isiksus, tema energia — kui tarviline on see tekitama murranguaegu, ümberhinnanguid, värskaid tuulepuhanguid. Selliste isiksuste tahteavaldusist oleneb tee sillutamine uute ideede juure.

Kuid selleks aga ulatagu niisugused indiviidid vennalik-õelikke käsi üksteisele.

Olgugi ka nende ellusuhtumised erinevad, erinevaimgi ellusuhtumine leiab leevendusi üksteise mõistmises. Üksteise mõistmine viib neid üksteise armastusele, suurele inimarmastusele ja selle kaudu ka hulkade armastusele ning sunnib otsima hüvesid sellele hulgale, kust nad ise võrsunud ja millega tugevate sidemetega seotud.

Isiksus ei või säilida usundita, — vähemalt homsesse päeva usub ta, hukkugugi ta või üleöö. Maaga on seotud usund, mis annab lootust tulevikku. Põllumehe usund loodusesse on elav, lähedane, silmiga-nähtaval, meeliga-tajutaval põhjenev ja kuigi salapäranegi nagu jumal oma üllatustega, teeb selle nagu elutarbeks igavene sümboolne kuid täituv lootus külvist lõikuseni. Ja kuigi kultuuri kõrgem tase on linnas, — kes küsis, kus sündis ta esimesena. Vististi on ta arengu esimesi motiive just sünnitanud Maa — tüse jõud, värvikus, elu-talumine.

Ei olegi nüüd ime, et üle Eesti on organiseerinud maanoorte hulgad taas taotlema uut maakultuuri. Ja see on ühtlasi pöördumine silmnäoga austus-tervituseks põllumehe kutsele. On ühtlasi ärganud noortes igatsus tõsisema, sügavama, elujaatavama, humaansema elu-idee poole. Selle igavene võrdkuju — Maa — kutsub. Küllaltki peaks piisama juba elupõletamisilmavaatest, küllalt juba kergemeelsuse austusest, ainsapäeva liblika lennust! Tugev isiksus leiab elust küllalt tõsiseid ülesandeid, tal pole aegagi mõttetusega mängida. Juba noorena kaotada ülesanded, tülpida elust, kuid päevi samaseid tühje ees veel arvutu hulk — kuis taluda neid! Sellisele „kuldse nooruse“ inimlikule olendile jääb tasuks vaid tühjus, unustus, tahetelagedus, elujõu kängumine ja koos vaim-

lise kriisiga igavene majanduslik kriis. Tugeva isiksuse usk peab näitama siin tee ülejõudmiseks elujõuetusest, peab tiivustama uut inimarmastuse ideed leidma jälle lunastustee. Tänapäeva materjaalsuse tasapinnal peab leiduma mõistusele arenguvõimalusi, hingele avardumisruumi.

Möödunud sõjakoledused on rüüstanud inimese kui ka ühiskonna närve. Uus, tervem ülesehitamine on nüüd vajaline just nende karmide faktide nõudel. Midagi sellist sunnib maanoori nüüd töötama saabuva põlve hääks, töötama ka endile. Sunnib nende vaimu arendama mõistuse suunas teadmiste ja eluoskuste kogumiseks. Säärase praktilisuse alla peab painduma elu pahe umbrohi. See murrab ka kõik haiglased unistused elumõtte või otstarbe üle: tähelepanu osutamiseks maatööle maanoored leiavad omale inustava eluõiguse. Sellise prakti-

lise mõistuse ja idee ühistöö tasuks saab kord tehniliselt ja kunstiliselt täiuslik kodu, mis annab rahulduse inimesele ja ta hingele.

Selleks kulub aastaid, aastaid. . . kulub energiat — kuid töötame ja usume! See usk pole unistus, vaid innustus tööle. Tööjõud annab usu ellu, usu enesesse.

Enesest lugupidava isiksuse mõtteviisi ausus, elujulgus, otsekoheuse selgus sunnib üksteise hinnangule — nii saabub jõuline, ülesehitav ühiskond. Praegune noorpõlv tahab oma jõu rakendada sellele ülesandele; jõuküllased noormehed tahavad näidata, milline jõud inimkonna edasiviimiseks peitub nende käsivartes ja millisel määral siirast tahet ja mõistust pääs. Ja neiud ulatavad neile abiks oma käed ja lepitava õrnuse. Vanemad aga olgu kutsutud abistama oma elutarkuse ja kogemustega — meid, algavas tahtmuses rabelevaid noori.

Linda Traumann,
Ratla maanoorte ringi liige.

Koostöö kooli ja maanoorte organisatsioonide vahel.

Iga aasta lõpetavad tuhanded maanoored algkooli. Osa neist astub kohe keskkooli, väike osa — 600—700 astuvad hiljem põllumajanduslikku kutsekooli, kokku edasi õppima lähevad vähem kui pooled algkooli lõpetajatest.

Kuhu jääb suurem osa maanoortest? Neile on algkool olnud ühtlasi ka elule ettevalmistavaks kooliks, algkoolis omandatud haridusest ja saadud kasvatuses peab jätkuma eluks ajaks. Kas on aga algkool võimeline seda andma? Kuigi algkooli tähtsam ülesanne on kasvatus, jääb siiski kooli kasvatus töö seisma noore inimese elus kõige kriitilisemal ajal noorte inimeste koolist lahkumise tõttu juba 14 aastasena. Veel vähem on suutnud algkool ära teha noorte inimeste elule ettevalmistamiseks. Maanoored koolist lahkudes jäävad enese hooleks, kus vähesed tugevad ja iseseisvad iseloomud läbi löövad. Nõrgemad iseloomud aga satuvad ümbruskonna mõju alla, langevad vastavalt kusagil kogukonnas valitsevale moraalsele tasapinnale. Kas siis mingit väljapääsu ei ole?

Maanoored on ise leidnud väljapääsutee, on agaralt kinni haaranud päästerõngast,

mida pakuvad maanoortele noorte ringid või klubid, mis loodud enesearendamise ja kasvatuslikuks tööks. Kuigi alles vähe on neid organisatsioone, kes oleks suutnud koondada suurema osa maanoortest oma kogukonnas, kuid algus on tehtud, seeme on kulkunud viljakandvale maale. On leitud abinõu tühjuse täitmiseks maanoorte elus, mis algas algkoolist lahkudes ja kestis iseseisvalt kutsetööle asumiseni või perekonna loomiseni.

Miks noorte liikumine läheb nii aeglase sammudega? miks ühes maanurgas maanoorte koondamine läheb edukalt, teistes aga visalt? miks mõnes organisatsioonis ei edene töö, vaid elu vaevalt hingitseb nagu tuli toores puus? Tähtsaim põhjus on üldtunnustatud, — ettevalmistatud juhtide puudus.

Selle puuduse kõrvaldamiseks on vaja leida alaline allikas juhtide koosseisu suurendamiseks ning selleks tuleb luua lähem kontakt kooli ja maanoorte ringide vahel. Kool peab oma tegevuspiirkonda ja mõjuala laiendama ka nende maanoorte kasvatamiseks ja edasiharimiseks, kes algkooli lõpetades koju jäänud. Eeskätt põllu-

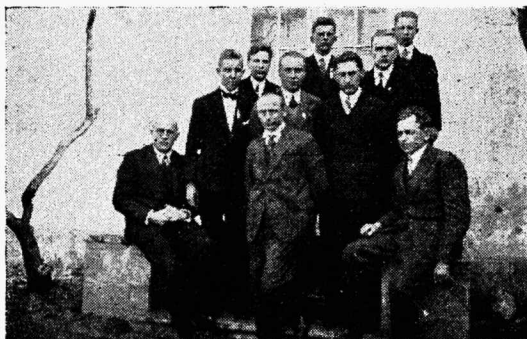
majanduslik kutsekool, siis maa-täiendus-kool, maa-alkkool — kõik nad võivad ja peavad noorte juhtimise ja organiseerimise alal tegelikult kaasa töötama: algkool maanoorte kasvatuse töös, kutsekool ja täienduskool peale selle veel kutse-alale ettevalmistamise tööl. Maanoorte liikumine meil on alles noor, sellepärast ei ole noorte enestest suudetud esile tõsta kuigi palju juhte noorte organisatsioonidele, ei olegi see sagedasti võimalik maatulundustehnilise haridusega noorte puudumise tõttu noorte eneste ridades. Seda tähtsam on kooli ülesanne praegusel ajal.

Mis kool suudab organiseeritud maanoortele pakkuda ja mis kasu koolile sellest tööst on? Kõige pealt kool ise oma õppevahendite kogude, abiõppeasutiste, katsepõldude ja tulunduslikult korrastatud koolitaluga võib maanoortele huvi pakkuda. Kas ei ole kooli juures soodus koht töökoosolekute, kongresside, õppekäikude, näitetööde, võistluste korraldamiseks? Kas on see teostamata utopia, kui maanoored kooli peaksid oma teiseks koduks? Armastus töö vastu, töövaim ning tööõpetus levigu koolist enne kooli, koolis ja pärast kooli. Põllumajanduslikul kutsekoolil jätkub maad tulundusliikkude ettevõtete ühiselt korraldamiseks ka noortele; samuti on kooli töökojas tööriistu ja töövahendeid, mis võimaldavad noortele oma ettevõttes vajalikke abinõusid ja riistu valmistada. Kas ei muutu siis ka noorte mõjul ümbruskonna rahva vaade koolitalu või „mõisa“ kohta ja kas ei too see rahvast koolile lähemale?

Kooli õppejõud — need on nagu selleks paigutatud laiali üle maa, et nad oleksid noortele kättesaadavad. Õpetaja suudab ka väljaspool kooli noorte koosolekutele käia, kuid tähtsam on see, et õpetaja noorte ringi või klubi juhina noortele alati kättesaadav oleks.

Õpetaja on kasvataja ja õpetaja koolis, tema peaks suutma ka kõige paremini õpetada-kasvatada maanoori väljaspool kooli. Noorte ringide või klubide tehnilise juhina või nõuandjana tuleb õpetajal alati silmas pidada kasvatuslikke ülesandeid, tuleb hoolitseda selle eest, et maanoored omandaksid need iseloomu omadused, mis nõrgalt esinevad. Kui näit. noorte ringi liige on vastutav ise oma tulundusliku ettevõtte kordamineku eest, kui õpetaja juhina ai-

nult nõu annab; kui noorte ringi tegevust juhivad tegelikult noored ise, õpetaja-juht ainult valmis on igal ajal neid aitama ja õigele teele juhtima; kui iga liige on iseseisvalt töös, on saanud oma võimetele vastava tööala jne., siis sellega kasvatatakse noori iseseisvateks töövõimsateks külaühiskonna liikmeteks. Ehk jälle ausus, kohusetunne — kas need ei ole iseloomu omadused, mille puudulikkuse üle meil kurdetakse maal ja linnas. Iga noorte ringi liikme juures tuleb nõuda töö-aruannete täpsust, õigete andmete kandmist aruandesse, näitustel oma töötulemustega esinemist, koosolekutele ilmumist täpselt

Põllutöökoolide 1932 a. kõnevõistlustest osavõtjad. Ees keskel põllutöökoolide peainspektor agr. J. Ümarik. Üleval keskel Vahi p-t kooli õpil. Karl Sommer (1. auh.), paremale teine E. Aleksandri pt. keskkooli õpil. H. Sanderkop (1. auh.).

määratud ajal, oma peale võetud kohustuste ja ülesannete täitmist jne. Kõik need iseenesest pisiasjad osava õpetaja-juhi käsitamisel mõjuvad aastate jooksul kasvatuslikul maanoorte positiivsete iseloomu omaduste väljaarendamiseks.

Kooliõpetajad — põllumajandusliku kutsehariduse omandanud noored, neid on mitu tuhat juba läinud igasse valda, igasse kodumaa nurka — kas need ei ole maanoorte ringide-klubide tehniliseks juhiks küllaldaselt varustatud teadmiste ja oskustega. Kas ei ole teie — kooliõpetajad ka moraalselt kohustatud koolis omandatud kutseharidusest osa edasi andma, levitama nende keskel, kes jäid ilma kooli kasvatusliku mõjuta ja tulundustehnilise hariduseta, sel ajal kui teie suuri riigi soodustusi kasutades kutsekoolis õppisite. Kui õpetaja koolitöö ülesandeks on võtnud ette valmistada oma õpilased noorte juhiks ja

üldse külaühiskondlikuks tööks, siis kujuneb suur osa kooli lõpetajatest noorte ringide juhtidena ja abilistena kasulikkudeks kooli õpetuse ja vaimu laialikandjateks.

Iga kooli juures on loodud lõpetajate ühingud, need on koondumas ülemaalsesse koolide lõpetajate ühingute liitu, — kas ei tuleks nende töökavasse võtta, teataval määral löökjalaks, maanoorte organiseerimisel ja juhtimisel igapidi kaasa aidata ja maanoorte ringides-klubides kaasa töötada. Koostöö kutsekooli lõpetajate ja nende ühingute ning maanoorte organisatsioonide ja nende keskkorralduste vahel on möödapääsemata. Iga algatus on ainult siis elujõuline, kui ideeliste kaalutluste kõrval on olemas reaalsed jõud, mis edasi lükkavad, kui algatus asjaomastele kasulik on. Vaatame, kes saavad siin kasu ja kas on see küllaldane püsiva koostöö loomiseks ja arendamiseks.

Kool loob omale tiheda ringi sõpru ümbruskonnas, noorte seas ja nende kaudu ka vanemate seas. Noortes tõuseb huvi maatulunduslike küsimuste ja kutsehariduse vastu, noorte ringi või klubi liikmetest kool kogub omale paremaid ja teadlikke õpilasi, kes kooli lõpetades tallu tagasi lähevad ning seal oma tööga kooli väljaspool tutvustavad. Koolitalu leiab noorte seast aiasaaduste, sordivilja, tuloomadest ostjaid ja levitajaid. Õpetaja leiab noorte kaudu teed nende kodutaludesse, võidab usalduse ja vastuvõtlikkuse talu-

nikkude juures oma agronoomilise nõuande ülesannete täitmisel. Noored ise on vastuvõtlikud uuendustele ja oma eeskujuga aitavad kaasa põllumajanduse edendamiseks kooli raioonis.

Koolilõpetajad tööga maanoorte keskel ja maanoorte juhtimisel võtavad osa tähtsast üleriiklikus ulatuses käimapandud rahvuslikust tööst ja aitavad kaasa põllumajanduskultuuri edendamiseks — kas see küllalt ei tõsta tegelaste iseteadvust ja ei kindlusta nendes tahet maanoorte juhtimise ja organiseerimise tööst osavõtmiseks. Juhtides maanoorte tegevust valmistavad koolilõpetajad ennast ette põllumeeste ettevõtete juhtimiseks ning üldse ühiskonna juhiks ja riigi- ning seltskonnategelaseks.

Töötades ühiselt ja käsikäes maanoortega, kasvatatakse noori ühistegelises vaimus, arendatakse ühismeelt, üksteisest arusaamist, leplikkust ringi liikmete ja üldse külaühiskonna liikmete vahel.

Mida maanoored koolilt võivad saada, seda puudutasin eelpool.

Kokkuvõttes leiame, et koostöö, tihed kontakt kooli ja maanoorte vahel on tarvilik ning kasulik mõlemale poolele. Ei ole kahtlust, et õnnelikult alustatud koostöö mõne kooli raioonis leiab järeltegitajaid kõigi teiste koolide ja maanoorte organisatsioonide poolt ning see koostöö edeneb külaühiskonna parema tuleviku tähe all.

J. Ümarik.

Köögilija võistluskasvatamisest maa-alkoolide juures.

Mis sa põed põlluke,
mis sa nutad nurmeke...

Enam kui poolsada aastat on sellest möödunud, kui Fr. R. Kreutzwald iseloomustas mottoks toodud sõnadega meie kodumaal valitsevat talude vaevalist seisukorda.

Virgad käed ja kaalukad pead on jõudnud vahepeal paljugi taludes korda seada. Siiski leidub majapidamisi, kes ei ole jõudnud sammu pidada üldise arenguga. Selgemalt võib igaüks näha oma külakonna piirides, kuidas mõni majapidaja on jõudnud teistest kaugele ette. Kui hinnata kõiki kohalikke talude arenemise tingimusi, jääb peatähtsus ikkagi majapidamise juhi — peremehe ja -naise osavusele, oskustele ja

hoolele. Kahtlemata on tarvilik kõik jõud organiseerida selleks, et juba kasvav maanoorsugu võiks teadlikult ja ettevalmistatult aidata kaasa vanematele majapidamise töödes.

Noorte töö peaks olema tegija võimete kohane ja esialgul ainult kitsamal alal läbiviidud, mis on ka ettevõtja oskuste ja jõu prooviks ning usu kasvatajaks endasse. See on maksev eriti koolinoorsoo kohta, kes juba alkooli viimastes klassides on hakanud huvi tundma selle vastu, mis sünnib talus, ning juba sammu edasi astunud: kelles on tekkinud juba tahe endal teadlikult käed töö külge panna, kelles on

tekinud tahe ka juba iseseisvalt töötada. See tahe tuleb noorelt, — vaja siis sellele kohe ka rakendust leida, et see ei kaoks, sest kui see kaob, siis kaob see kauaks.

Koolinoorte põllumajanduslikule tööle rakendamiseks õpetajad ja agronoomid on aastaid teinud arglikke katseid mitmes maakonnas, eriti kõõgivilja võistluskasvatamise alal, mis on juba paisunud laialiseks ettevõtteks ja õigustab julgematele sammudele.

Koolinoorte kõõgivilja võistluskasvatamisele organiseerimine ja selle tulemused olenevad mitmest asjaolust. Eriti tähtis ja mõõduandev on kohaliku maakoolivalitsuse heatahtlik suhtumine asjasse. Kui see on olemas, tuleks kohalikul konsulendil asuda kontakti kohalikkude koolijuhatajatega ja seda teha juba koolitöö ajal. Ettepanekud peaks igatpidi ära selgitama kavatsetava töö iseloom ja ulatus, mille alusel teaks koolijuhataja omi kasvandikke organiseerida nende võimete kohaselt.

Hoiduda tuleb koolidele ülevalt poolt kõõgivilja võistluskasvatamise kohuslikuks tegemisest. Õpetajate teadlik ja häätatlik vastutulek või algatus ja õpilaste elav huvi asja vastu on töö edu vajalik eeldus. On tarvilik arv õpilasi viimastest klassidest väljavalitud, tuleb kanda hoolt, et igal võistlusest osavõtta soovijal oleks ka vanematelt nõusolek.

Edasi tuleb konsulendil leppida kokku koolijuhatajaga või õpetajaga, kes võistluse lähema korraldamise võtaks enda hoolde. Talvel ja kevadel koolitöö ajal tuleb leida võimalusi võistlevate noorte teoreetiliseks ettevalmistamiseks. Kus on kooliaed, seal esimesi töid demonstreerida aias või mõne koolilähedal asuva õpilase talus.

Vastavate külviseemnete ja taimekasvatuse juhise (ÜENÜ väljaanne) muretsemiseks leidub ikka maavalitsustel ja ka koolihoolekogudel väiksemaid summasil, samuti auhindadeks (raamatutena või muu noorele tarviliku asjana). Seemneteost terve maakonna võistlevatele koolidele teha ühiselt, siis on võimalus saada seemneid suurmüügi hinnaga mis mõõdunud a. oli 30% madalam väikemüügi hinnast.

Ühiselt ostetud seemned jagada keskkohal võistlevate koolide vahel ära, kus omakord õpetaja juhatusel need üksikvõistlajatele välja kaalutakse vastavate juhiste

kohaselt. Kui töö on ainult maatulunduskonsulendi läbiviia, siis ühe konsulendi tööpiirkonnas võistlevate koolide arv ärgu ulatgu üle kolme. Kui leidub koole, kus juhataja ehk õpetaja võtab võistluse oma kooliringkonnas enda asjaks, siis võib olla vastavalt rohkem. Sest noored vajavad juhtimist, näpunäiteid ja julgustust eriti pikemat aega kestvas töös, nagu seda on taimekasvatus. Ilma nõuandeta kaob neil huvi ja usk endasse ja oma ettevõttesse, — mis toob vaid kahju.

Tööde hindamise ja kontrollimise peab läbiviima kohalik konsulent ja õpetaja. Et hindamine oleks ülemaa ühtlane, on soovitatav, et aianduse nõuandja teeks hindamise kaasa, võimalikult iga maatulunduskonsulendi tööpiirkonnas vähemalt ühes kooliringis.

Eelpool kirjeldatud põhimõttel on rajatud Harjumaa koolinoorte kõõgiviljakasvatuse võistlus, millest mõõdunud suvel võttis osa 25 alg- ja täienduskoolist 314 õpilast. Võistlus seisis selles, et iga osavõtja kasvatas oma kodutalus, vanemate nõusolekul temale usaldatud maa-alal kapsast, kaalikat, peeti, porgandit, sigurit, kurki, salatit ja redist. Tarvisminevad seemned muretseti keskkohast Harju Maavalitsuse ja E. Seemnevilja ühisuse toetusel. Vastavad juhised, kus leidus näpunäiteid ettevõtte läbiviimiseks ja märkuste tegemiseks, muretseisid noored ise.

Töötulemuste järele 314 võistlejast tunnustati 83 I, 105 II ja 79 III auhinna vääriliseks, kuna 47 osavõtjat auhinnast ilma jäid. 9 kooli võistlusest osavõtjad õpilased esinesid oma töödega põllumajanduslikudel ja kohalise kooli juures korraldatud näitustel.

Paistab võimalik olevat, et ülemaa kõõgis maa alg- ja täienduskoolides viimaste klasside õpilastest umbes 15—25 noort iga aasta võtaks omavahelisest kõõgivilja võistluskasvatusest osa, sest õpilaste koosseis koolides muutub iga aastaga. See töö annaks tuhandetele maanoortele vastavaid kogemusi ja kasvataks ka huvi oma tulevase kutseala vastu. Ka on tegelik elu näidanud, et noorte põllum. võistlustöö ei ole neid kuidagi viinud seni täita olnud talu töödest kõrvale, vaid ümberpöörduvalt on süvendanud hoolt ja kohusetunnet.

A. Tealane.

Maanoorte liikumisest Soomes ja Rootsis.

1. SOOME. Kui 52 a. tagasi Vaasa gümnaasiumi õpilane Juho Hietanen, Laihia ärksa peremehe Mikko poegi kohalikus lehes soome külanoori kutsus noorsooühingute asutamisele, kes noori külalelu varjukülgedest ja ebakommetest juhiksid haridus- ja tulundusalade viljelemisele, koheldi teda nagu nüüdki neid, kes julgevad alustada midagi uut. Rootsimeelset õpetajad ja kaasõpilased pidasid teda unistajaks, nihilistiks, rahva hullutajaks.

Rootsi noored keedu-kursustel.

Kuid 18-aastane Juho polnud unistaja ega hull. Ta asutas kooli vaheajal üliõpilase-perepoja Matti Sipilasega Kauhavassee esimese noorsooühingu (1881. a.) ning korraldas siis Malkamäe talus soomemeelsete üliõpilaste kaasabil suurpidustuse, millest koduläänis kõneldi veel aastakümneid. Ta algatusest kasvas hiigla puu: Soome Noorsoo Liit, millel praegu 1350 ühingat 63 000 liikmega ning mille tähtsust Soome kultuurelus raske küllaldaselt hinnata, kuna temast arenesid rahvaulikooli ja muud rahvalikud liikumised Soomes, täis hoogu, jõudu ja rahvuslikku kevadõhku. Tulid temaga kaasa õpetajad, üliõpilased, kirjanikud, põllupidajad. Asjata heitles temaga Bobrikov: mida enam keelati, takistati, seda kõrgemale paisus pinge. Kõnedepidamise keelamisel matkasid sajad üliõpilased maale ning korraldasid noorsooühingutes „muinasjutu õhtuid“, milleks Juhani Aho

„Katajainen Kansani“ trükiti nelja kuu jooksul neli korda. Noorte passiivne vastupanu murdis ka vene väkke rekruteerimiskavatsused, ning omariikluse saamis-päevil (1917. a.) haarasid noorsooühingud esimesina sõjariistad. Lõuna-Põhjaamaal, liikumise hällis, oli 80% liikmeist sõjariistus ning langesid lahingus juhatused ter- ves koosseisus. . .

See oli esimesi soome maanoorsoo liikumisi, mida praegugi senistes traditsioonides juhivad kohalikud põllumehed ja rahvaulikoolide tegelased ning mille ülesandeks koduarmastuse ja maavaimu õhutamise noorsoos ning tublide kodaniku-de-põllumeeste kasvatamine. Liikumise mõjul on soome noortel ikka olnud huvi põllumajandusele ega pole pääsnud mõ- jule haritlaste maapõlgus: vastupidi, liikumine on haarand haritlasi, kooli, õpetajaskonda ja üliõpilaskonda, kes ti- hedas juhtivas kontaktis küla kultuuritöö- ga.*) Ka muud kultuurelu avaldised: kir- jandus, kunst, kehakultuur, tunduvad kui- dagi — võrreldes meiega — külalähedase- mad ning meie külalelu tavalist miinust — juhtide puudust — ei tunne soome küla pea sugugi.

Sellele tugevale alusele rajasid hiljem oma põllumehe kutseküsimusile pühenda- tud tegevuse põllumeeste seltsid ja Soomes väga populaarne „Marta liit“,**) kes mõlemad seltside juure kut- susid ellu noorte osakonnad. Nii oli Marta liidul 1930. a. ligi 300 naisnoorte ringi üle 6000 liikmega, kes teotsesid kodumajandu- se, aiatöö, käsitöö, tervishoiu, lastekaitse, riietumise j. t. aladel.

Et noori aga ju võrdlemisi noorelt ja ju koolipingilt haarata tegevusele maatu- lundusliku kutseoskuse alal, asutati Soomes 1928. a. konsulent Lundi juhtnõõridel Maatalouskerholiitto — maanoor- te ringide liit, mille asutajate ja toetajate nimestikus on 19 soome põllumajanduslik- ku, ühistegelist ja hariduslist keskorgani- satsiooni.

Silmaspidades liikmete keskmist vanust (1929. a. — 12,7; 32. a. — 13,3 a.), ei saa or-

*) 1350 ühingust asuvad vaid paar linnades. Ühinguil on praegu üle 800 oma maja, oma rahvaulikool, hääle- kandja jne.

**) Meie maanaiste liikumisele vastav 1900 aastate ümber ellukutsutud naisorganisatsioon, kel 1930 a. oli 30 682 liiget ja kelle teistuses üle 200 instruktori. Liidul on oma häälekandja, kolm kodumajandus-kooli, oma söög- majad, kohvikud, nukutööstus jne.

ganisatsiooni praegu veel pidada mingiks liikumiseks oma ette, kuivõrt just hädavajalikuks koolist lahkunud ja lahkuvate noorte järelekoollis ajakohase põllumajandusliku kutseoskuse omamiseks enda isetegevuse kaudu. Kuid töö kestes ja mitmekesisistudes on loomulik, et liikmed edaspidi tööd jätkavad 18—20 aastastena, mil organisatsioon võib saada uueks jõuks soome noorsooliikumises.

Selleski suunas on selle noore, osalt ameerika kapitali toetusel algatatud organisatsiooni edu olnud silmapaistev ja toetavad seda tegevust riik, omavalitsus ning ühistegelised asutused ja ka eraisikud. Alates 1929. aastast on liikmete arv kasvanud silmanähtavalt. Nii oli liikmete arv

	Köögilvilja	Kartulaid	Söödajuurvilja	Söödakapsast	Vilja	Kiutaimi	Marju	Muud (seemned, tubak)
1929	54,0	32,3	10,2	0,2	3,2	—	—	0,1
1930	32,4	25,0	25,5	5,9	9,3	1,1	0,1	0,7
1931	26,2	21,5	27,9	7,4	12,5	2,4	0,3	1,8

Nagu arvudest näha, on noore organisatsiooni tegevus arenenud jõudsasti. Puudusena oleks mainida, et senini pole liikmetele suudetud leida püsivat talvetegevust ning on ka suurem osa nõuandjaid olnud ametis vaid suvekuudel. Ka on liikmete töösaaduste müügikorraldus alles algastmel. Ent sellest saadakse üle ajajooksul. Kui aga silmaspidada, et ka soome uus algkool end tuntavalt enam on kohandand agraarriigi olemusele ning jagab teadmisi maatulundus-kodumajandus aladelgi — tuleb neid oskusi, mida need ligi 30 000 noort omanud mõneaastases töös — hinnata maatulundusliku tuleviku seisukohast vägagi kõrgelt.

*

2. ROOTSIS pole maanoorsooliikumisel olnud üleelada võõra surve raskusi ja on siin liikumine noorem soome omast. Peale mõningate teiste eriilmeliste noorsooühingute asutati siin 1918. a. õpet. Snelli algatusel ja soomest Marta-liidult saadud äratusel rootsi maatulunduslikkude noorte liit (Svenska Jordbrukare Ungdoms Föringen = J. U. F.), kes rahvaülikoolide suurel toetusel algas maamõtteliste noorte organiseerimist, millele suuremat hoogu andis Rockefelleri kapitali esindaja konsulent Lundi kihutustöö 1926 a. Kuna Rootsis Soome Noorsoo Liidule si-

1929. a. — 9 388; 1930. a. — 17 005; 1931. a. — 21 129 ja 1932. a. — 27 500. Haritav maa-alal on tõusnud 120,4 hektarilt 435,9 hektarile 1931. aastal. Ka ringide nõuandjate (instruktorite) pere on selle aja sees tõusnud 116 isikult 185 isikule. Kassa läbikäigudki on kasvanud kahekordseks (1931. a. Smk. 5 681 106.—), kusjuures iga liikme keskmine tulu oli Smk. 268.—, kulu Smk. 91.— ja puhaskasu Smk. 171.—. Aarilt saadi siis keskmiselt Smk. 87.— puhaskasu.

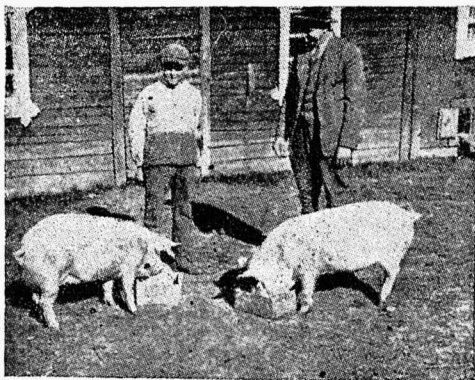
Koduloomi kasvatasid 1929. aastal 58, nüüd 1220 liiget ning tõusis kasvatatavate loomade arv 342 loomalt 12 878 loomale (peamiselt kodulinnud ja kodujäneseid). Liikmete poolt haritud maa-alal kasvatati (pindala protsentides):

sult ja vormilt vastav noorsoo-organisatsioon puudub, oli asutataval organisatsiooni võrdlemisi palju poolehoidu ning sai ta ka tuntavalt avaram ja haaravam „Maatalouskerholiidust“, sarnanedes suures joones ÜENÜ-le meil. Teotsetakse siin praegu umbes 400—500 ühingu tihedas kontaktis koolide ja rahvaülikoolidega väga mitmesugustel aladel ning on ühingu oma laulu- ja mängukoorid, rahvatantsurühmad*), õpiringid, võimlemis- ja näitetrupid. Agaralt kogutakse ka teadmisi kirjanduses ja teaduses, harjutatakse kõneoskuses ning teotsetakse enesekasvatustelisel aladel. Liikmete keskmine vanus on 16 aastate ümber, kuid leidub liikmeid ka kuni 25 aastani. Liikmeist on 40% naisnoori (Soomes 55%).

Maatulundusaladel alatakse köögivilja kasvatusel, millist tegevust järgmisel aastal laiendatakse, et kolmandal aastal võimalikult üleminna loomakasvatusele. Tegevust juhivad alalised end sellele täielikult pühendanud nõuandjad-agronoomid, milliseid 40 ümber. Tegevus on võrdlemisi iseseisev ja väljaspool poliitilisi erakondi. Alalistele juhtidele on tasuta abiks abijuhtide maleva (alg-, põllutöö- ja rahvaülikoolide õpetajad, k.-assistendid, põllutöökoolide õpilased ja põllumehed), kes oma juhtivat nõuandetööd (kursused, töökavad, võistlused, saaduste ühismüük,

*) Kui Eestis organisatsioonides suurt tähelepanu kingitakse koorilaulule, siis Soomes—kõnedele ja kõneoskusele, Rootsis rahvamuusikale ja rahvatantsule, Taanis—võimlemisele.

näitused, seemnete muretsemine) teevad suure andumuse ja hoolega. Selle isetegevusliku järekkooli tulemusi kroonivad võistlused ja näitused. 1931. a. korraldati 24 erialal (juurviljakasvatus, künd, lüps, harvendus, kodukaunistamine, lillekasvatus, toru- ja lahtised kraavid, sõnnikuhoid, loomahindamine, lambapügamine, sõra- ja kabjahoid j. m.) 805 võistlust 5746 osavõtjaga. Võrdlemisi palju on saavutatud ka turundamise aladel. Ühingul on oma kaubamärk, oma veotariifid ning erilist tähelepanu antaksegi kodumaa turgudele, milleks parema hinna saa-

Rootsi maanoor oma kasvandikkudega ja juhiga.

miseks püütakse saadusi hoida talve- ja kevade kuudeni. Üllatavalt kõrged näikski eesti noortele rootsi noorte kõõgiviljade kasvatamise ja säilitamise oskused, milliseid saadakse naisnõuandjailt kui ka juba algkoolis. Kõõgiviljade kasvatus ja sügisesed säilitamiskursused seisavadki ka algkoolide õppekavas, kusjuures viimased on kohustuslikud ka poeglastele. Suvises tegevuses antakse võrdlemisi palju ruumi ka meelilahutavaile suvipidustusile, ekskursioonidele ja suvipäevadele. Üllatav oleks eesti noortele ka rootsi talude kõrge lillekultuur ja oskus kodukaunistamisaladel. Talveõhtuil aga asutakse enesearendusele õpingides, milliseid l. a. töötas 300 ümber, eesotsas enesekasvatulike, kirjanduse, lavakunsti, muusika ja rahvakunsti aladega. Häälekandjana ilmub kaks korda kuus ajakiri „J. U. F. Bladet“, kust võetud ka siintoodud pildid.

Lõpetades ülevaate, näeksin meeldi, et meie noortel ja nende juhtidel tulevikus senisest enam kujuneks võimalusi kokku puutumiseks põhjamaadega. Kuna meil rahvaülikoolid pea puuduvad ja meie algkoolgi võistelda ei suuda põhjamaade külakohasusega, võidaks sellest kõigiti meie kujunev omakultuur.

A. Meikop.

LUMEIGATSUSES.

Maa ootas, murest tume lumeigatsuses.
Pilt, pillu, pillu alla mõni pehme pall!
Maa nagu õnnistamist preestri käte all
ja rahu ootab helevalges lunastuses.

Nii vähe varjudesse valgub taliteri,
ei jätku südamele ühtki sooja sütt.
Keskpäeva paaritunniline leegikütt
lääg hilja ikka jõuab läbi varjumere.

On raskus haarnud kõigi valgusrööme ja
[lust,
et päike kergib ruumi kaldast vaevalt valks
ning ainult varje värvib poole mustemaks.
Aoõitel silmad külmad pimedusevalust.

Saaks sügispatud lunastatud lumes valges,
võiks südameisse pesituda lootus uus
ja varsti mühaks uusi laule kõigi suus.
Maakeral rahu, lumililled õitseks palgel.

Sergius Russ.

KAKS ÕHTUT.

Oli õhtu. Nägematu viiuldai
lõi akorde me hinge keelil.
Nad paisusid rõõmun, neist tuba tüis sai.
Need tulvasid südamein, meelin.

Vibreerima panid need helid kõik kiud,
Kandusid traatiden läbi mu keha.
Meid oheldand olid ju taevased jõud,
tundus — püsima jääb see nii üha.

Oli jällegi õhtu. Ah, kuhu kõik jäi!
Oli kurb, oli tuuline kõle.
Toas küikitas nukrus, ta tühjaks meid jõi,
meid vaeseid ees vilkuva tule.

Ei tulnud taas tundmata viiuldai
looma laulu me kalkinud keelteil.
Mee oot'sime, loot'sime, seni vaid
mõtted ringlesid, eksisid tuulten.

Kuid põuen, all tuikava südame veel
kõstis ammuseid ihaldet viise.
Küik üksinda kaeblikult laulis leel.
Tuul raputas pisaraid hüies.

Paul Maasik.

Ei lähe maale!

Kutsutakse noori maale truuks jääma, põllumajandust õppima ja talus kükitama. Ma tahan olla avameelne ja öelda välja, mida ma mõtlen, lasku need vaidlevad, kes on nüüd sattunud maa-hullustusesse.

Ma olen juba küllalt maitsnud, mis see mõru maaelu on, karjas poisijõnglasena, põllul ja vesisel sooheinamaal suved läbi, sõtkunud pori sügisel ning küllalt kilki kuulunud igavatel talveõhtutel. See on üks orjaelu. Olen orjanud ja näinud vanemate orjast, olen villand sellest. Ei soovi ma ka kaaspärijaid orjata eluaeg, et nad saaksid linnas mõnuleda ja suvel talus sommerdada, ja mina peaksin vaevlema terve eluaeg, et nende osa välja maksta. Ei, tänan!

Minu tee läheb kooli kaudu avaruste poole. Linn on kultuuri ja elu keskus, siin saab mees, kellel on raha, omale elurõõmu ja võimu või kes tahab, ka kõrget kultuuri, — seegi on lõpuks vaid mõnu; maitse asi, kes läheb teatrisse, kes kinno, kes kohvikusse rumbale, — mõnu saama. Mis on elu? Elu on võitlus parema paiga pärast, — võta, kust sa kergemini ja rohkem saad! Mõistust ja raha peab selleks olema, ja areeniks on linn. Haridus annab mõistust ja raha, advokaat, arst ja äriees teevad raha, mitte talukoht ja meierei ei tee raha. Ja rumalad maksku.

Või võtta teisiti — mis ma teeksin, mis ma hakkaksin peale maal oma haridusega? Kas algebra ja ingliskeel lehmast rohkem liitmeid välja lüpsavad, piima hinnale midagi lisavad või sõnnikutõstmise kergemaks teevad? Või mis ma teen maal ilma haritud seltskonnata, — lähen aleviemandaga disputeerima või usuvendadega pühakirja seletama või poliitilisele kihutuskoo-olekule larmama? Haritud inimene läheb maal hallitama, ta vaim kõngeb sinna paika, ja haridus on mahavisatud, unistused

on lammutatud. Ei lähe ma maale tagasi!

Olgu see lühidalt ja selgelt välja öeldud, sõbra soovil kirja pandud. Nii ma mõtlen, nii ma ka ütlen. Nii mõtleavad paljud, kuid peidavad omad mõtted ilusate sõnakõlksude taha. Mina ei karda ega ei häbene, kui mul on õigus. *Rex.*

Mina ei lähe maalt kuskile!

(Vastuvaidluseks Rex'ile).

„Maanoor“ Rex kujutab enese väga julge olevat, sest tema ütlevat välja seda, mida teised ei julgevad. Sellega on ta küll juba kohe valel teel. Sarnaseid mõtteid on juba nii palju välja öeldud, et praegune noorpõlv neid häbeneb veel korrutada. Sarnased ideed on olnud ju otse mõneaege noorpõlve eluideeks. Tõtt öelda, ega need ideed ju iseenesest midagi niiväga halba ei sisalda, noorpõlv võiks ju täiesti Rex'iga koos kohvikutuledele ja kino reklaamkastidele kiidulaulu laulda, kui üht väikest takistust seal juures mitte ei oleks: Rex'i tulevikulootused on kahjuks täitumatud. Sellest on meile õnneks juba niipalju kõrvetavaid kogemusi, et meil uuesti ei maksagi enese peaga selle tõkkemüüri tugevust proovida. See võib jätta valusad armid kogu eluks. Seda õige lihtsat asja on õppinud tundma tänane maanoorsugu. Ja seda teab ta vast juba nii kindlasti, et poleks vajadust olnud Rex'ile vastuvaidluseks sõnu kulutada. Aga, et Rex enese ütleb kole julge olevat, võib karta, et see paljas julguski, kui seal taga ka muud midagi ei peitu, mõned vähem iseseisvad vaimustusse viib.

Rex'i poolt ülestõstetud küsimus on aga muide vägagi tähtis. Oleks paljudki selle küsimuse kaalumise õigeaegselt päevakor- da võtnud, oleks võib olla mitugi ebaõiget sammu astumata jäetud.

Peatume siin mõningate Rex'i poolt etetoodud kaaluvamate põhjuste juures.

Kõigepealt see igavene kerge elu lootus linnas ja raske orjamine maal. Inimene, kes enesele töötab, ei orja kunagi. Talus võib igal juhul jääda rohkem enese peremeheks kui linnas. Kõik need praegused linna „kultuurijänelised“ noored orjaksid heameelega ükskõik keda, kui selle eest saaks tükikese leiba. Minge ja vaadake. Rääkimata muidugi neist, nagu vist Rex'ki, kes linnale kiidulaule laulavad vanemate leivakotiga, ega pole silmi ümbruse jaoks. Pealegi ei näi Rex'i kultuurijanu kohvikust, kinost ja rumbast palju kaugeemale küünivat. Ja pole ka ime, sarnase „kultuuri“ ihaldamine ongi suurema osa selliste linnaülistajate silmade pimestaja. On tõsi, mitmesuguseid lõbutsemisasutusi on linnas rohkem, kuid miski ei keela tõelisi kultuurisaavutusi kättesaadaks tegema ka maale. Selles viimases asjas on maad küll siamaani liig palju unustatud. Rex, lähme ja töötame selle heaks! Mis, kas poleks see suurem aade, kui sinu poolt ülistatud raha? Vabanda, et mina kui kaasnoor sinatan!

Või võtamegi siin selle magusa raha. Miks rikkust peab siis otsima just linnast? Iga talunik on ju vähemalt miljonäär, hinnaku vaid oma reaalse vara kord ära. Ja tal on võimalus sellejuures igal ajal sõna otseses mõttes omale varandust ise oma maast juure kaevada. Ning see varandus annab palju parema, tervema ning kindlasti ka lõbusama ja rahulikuma eluvõimaluse kui rahamiljon linnas, ega pole karta ka mingisugust kursilangust. Haridus andvat mõistuse, ütleb Rex, vististi õpib ta isegi praegu kusagil linna koolis, aga soovitaksin Rex'il peale kooli õppida ka veel elust. Varsti on see ainukene õppevõimalus. Loodame, et Rex varsti oma õpinguiga jõuab sinnamaani, et püüaks tõsiste küsimuste juures pisut sügavamalt mõelda.

Nüüd ta ütleb veel, — mis pidavat ta, noh, hakkama peale maal oma haridusega. Mina ei tea ka vastata muud kui kahjutunda, et ta on sattunud niisuguse eluõõra hariduse omandamise kallale, millega elus midagi peale hakata ei ole. Küsiksini aga, temale vastuseks, onsiis too haridus künni, külvi või sõnnikutõstmise juures mingiks koormaks? Sellepärast võib rahulise

südamega praegust hariduseomandamist jätkata. Ka ei koosne ükski elu, ka maal mitte, ainult tööst. Pealeselle olen mina veel kuulnud ja võin ka Rex'ile öelda, kui tal see teadmata juhtub olema, et meil leiduvat küllalt ka selliseid koole, milledes õpitud teadmised ja haridus väga vajalised on isegi künnimise, külvi ja sõnnikutõstmise juures. Veel teeb Rex juttu haritud seltskonna puudumisest maal. Siis sa, Rex — vabandust veel kord sinatamise eest! — pole küll tükil ajal enam maale saanud? Väga paljud teised sinusugused, kes on linnas koolis õppinud, on juba läinud tagasi maale, vaata aga järele! Meie päevil olen ma kuulnud ka veel ühest uuest vahetegemisest: nimelt räägitakse koolitatud ja haritud inimesist.

Sinu kirjast selgub, et saaksid isatalu omale, kuid pead sealt vendadele-õdedele päranduseosad välja maksma. See on muidugi praegusel ajal raske. See on ka kaaluvam väide kogu su kirjutises ning mõnikord on see tõesti raske lahendada. Kui vanemad alles elavad, peaksid nad küll nii tegema, et lapsed, kes koolitatud ja talust lahkunud, olgu koolitamise oma päranduseosa juba kätte saanud. Või katsuge vendadega-õdedega omavahel kokkurääkida. Kui nad on saanud koolitamisega ära elamisvõimaluse, poleks neil vaja tõesti tulla talust osa saama, kui nad aga praegu puudust kannatavad, siis — näed nüüd, milleni jälle välja jõudsite! — siis tulgu parem isatalu tööle. Nende osa talu küljes on ikka palju enam väärt, kui peo peale antuna. Muid sinu poolt etetoodud maa-elu pahesid, nagu pori, kilke, või minupoohest lutikaidki, ei maksa vist palju arvestada. Hüvesid ja rõõmusid võiksin mina kindlasti palju enam üleslugeda. Vististi leidub aga linnas lutikaid rohkem, kui maal, pole mõtet muidugi neid üksikult lugema hakata.

Lõppude-lõpuks peab ütlema, et see, millest siin räägime, on iseenesest kurb küsimus, mille juures ei maksaks sugugi nalja teha. Aga arvan küll, et käesolevas vaatluses on minul suuremad abiväed seljataga kui Rex'il. Kogu elu kipub olema minu poolt. Samas asjas saaks ju väga-väga palju rääkida, puudutamata on siin hoopis jäänud sügavamad ilmavaatelised ja hingeelulised küsimused, praegu aga viiks nende juures peatumine asja liig pikale.

Pealegi on Rex neid oma kirjutises targu hoidunud sõnagagi riivamast.

Rex, sinagi tead, millise suure nälgiiva ja tööta inimkarjaga praegugi on juba ülekoormatud linnad, tead ka seda, et tulevikuski pole meil näha mingit eeldust, mis õigustaks lootma linnade kasvuvõimalusi. See on üldine pilt. Ja, Rex, kui sooviksid kunagi saada maale, — loodan küll seda, — siis ära mõtle, et sinna peab asuma paratamatuse sunnil. Oh ei! Seal on iseenesest mitte tuhat korda parem, vaid veel rohkem. Iga maanoor ütleb sulle seda.

Rex nähtavasti omab küll tublisti julgust, selles ma ei taha kahelda ja see on hea asi, aga näib, nagu omaksid maale truus jäänud noored rohkem mõistust. Sellejuures aga tahaksin ma küll kahelda, kas nõuab linna kiitmine suuremat julgust, kui maal töötegmine.

Loodan, et teisedki maanoored minule appi tulevad. Või loodab ehk sama ka Rex?

Küundur.

Maanoorte rinnamärk.

Maanoorte põllumajandusliikude organisatsioonide kasvamisega kogukaks perekas on palju räägitud nende püüete ühtlustamisest ja omavahelisest sõbralikust suhtumisest ning läbikäimisest. Siin aitab loodetavasti suuresti kaasa põllutöökoja algatusel Maanoorte Ühenduse loomine. Ühine keskkoht suudab üksteisele lähemale viia tegutsevad organisatsioonid. Kuid naaber-ringide liikmeid sellega veel ei suudeta lähendada. Naaber-organisatsiooni (klubi või ringi) koosolekut või pidupäeva külastades, on võõral võimatu eraldada liikmeid

Lugejatele ja kaastöölisele,

1. „Tõusev Maa“ järgmine nr. ilmub 1. aprilliks. Sisaldab ka esimeses nr-is välja jäänud osa „Ajaviidet ja meelelahutust“.

2. Noored, saatke toimetusele omad soovid järgmiste nr-ite suhtes. Kui „Tõusev Maa“ teid rahuldab, siis hoolitsege tema levitamise eest: mida rohkem kogute oma häälekandjale lugejaid, seda enam saame laiendada tema mahutust.

3. Vastuseks paljudele küsijatele — „millest ja kuidas kirjutada?“ Kirjutage seda, mis on teile kõige enam südame lähedal, mida olete ise läbielanud, läbikannatanud, valmistöötanud, — see huvitab ka teisi noori. Ärge kirjutage suuri sõnu, üldisi teistelt laenatud mõtteid-

juhulikust koosolekul olejaist, millepärast oleks vajalik mingisugune liikme tunnus. Lihtsam abinõu selleks oleks maanoorsoo organisatsioonide ühine rinnamärk.

Saaremaa maanoortel on olnud ühise rinnamärgi küsimus juba mitmel korral arutusel. Põhimõtteliselt on märgi tarvitusele võtmine ammugi otsustatud, tarvitusele teda aga võetud veel ei ole. Ringide kongressil Kõljalas otsustati võtta kõigis Saaremaa noorte ringides rinnamärgiks õnne sümbol, neljaleheline ristikeheina leht, mis tarvitusel ka ringide (klubide) kodumaal Ameerikas. Lõplik märgikuju määrati kindlaks järgmiselt: roheline neljaleheline ristikeheinaleht valgel põhjal, ühe sentimeetrilise läbimõõduga kuldäärega sõõris. Märk on mõeldud organisatsiooni märgina, mille kandmise õigus kõigil liikmeil. Ühtlasi võeti vastu sooviavaldus, et märgi küsimust püütagu korraldada üleriikliselt, kuid esialgu see tulemusi ei annud, ja otsustati 1932 a. detsembrikuu erakorral. kongressi ajaks rinnamärgid valmis teha lasta. Vahepeäl hakkas Põllutöökoda koondama maanoorte organisatsioone ülemaalseks Maanoorte Ühenduseks. Selle sammuga ühenduses otsustati Saaremaa noorte ringide märgi tarvitusele võtmine nii kauaks edasi lükata, kuni selgub Ü. M. Ü. ja manneri organisatsioonide seisukoht rinnamärgi küsimuses. Loodan et rinnamärgi küsimuses leiavad kogu Eesti noored omale ühise tee ja võtavad tarvitusele ühise rinnamärgi. Ü. M. Ühenduse ümber koondudes ja ühist märki kandes näitame, et oleme maanoorte pere, kes töötab üksmeelselt ühise sihi taotlemisel meie Eesti kodu ehitamisel ja kaunistamisel.

A. Veegen.

targutusi — olge noored ja värsked. Kirjutage oma töödest, saavutustest, raskustest, millega on tulnud võidelda ja rõõmust, kui olete võitnud, muljetest, reaalsetest püüetest; esitage küsimusi, vaielge; tooge kujukaid fakte oma organisatsioonide või koolide elust, kirjutage sellest, mis noori maal köidab, mida ise olete läbi-tunnud; kirjutage teravamõttelist ja vaimukat. Kirjutage lühidalt ja selgelt!

4. Kui mitte kõik oma kaastööd esimeses nr-is ei leia, siis ei ole see veel kõrvale heidetud: ruum jäi kitsaks. Ja kui kellegi esimene töö osutub nõrgaks, — mis sellest, kirjutage uus, parem. Visa tahe lööb läbi.

5. Saatke ainult puhtalt ja korralikult ühel leheküljel ümberkirjutatud käsikirju.

NOORED TÖÖL

Maanoorte talvisest tegevusest.

Talvine töö noorte organisatsioonides on kõikjal käimas, — kursused, koosolekud, õpingid, meelelahutus-õhtud.

Vaimline enesearendamine ongi maanoorte peamiseks tegevuseks talvel. Katsume abiks ja kaasa tõmmata kõik maanoorte liikumisele kaasatundvad jõud — konsulendid, õpetajad, arstid, seltskonna-

tegelased, — kõik kellele ühiskond on võimaldanud vaimuharidust rohkem saada, et seda laiali kanda. Igaühel leidub midagi, mis tal oleks noortele edasi anda, — kes kirjandusest, kultuurist, usuküsimisest, kes tervishoiust, kes tulundus-, kes kutse-tehnoloogiliselt alalt, kes ühiskonna-tööst. Kuid mitte jääda lootma vaid võõrastele!

Vaeküla põllutöökooli õpilased sadulsepa-töödel. Sealt kirjutab meile õpilane E. K. muuhulgas: „Kaasnoored! Meil on füüsilist jõudu palju, tarvis on seda vaid mõistusega tööle rakendada ja seda nimelt ühiselt. Koondugem tiheda ringina oma ajakirja „Tõusev Maa“ ümber, et oleks ühiselt mõelda ja tegutseda. Kadugu minevikku elu-eltavad vaated, kadugu kõhklemine ja nurisemine. Peeme ise endile tulevikku!“

Loengud, veel parem õpingid, kus noor ei ole mitte passiivseks pealtkuulajaks vaid kaasamõtlejaks ja -kõnelejaks. Maatulunduslikudel aladel on samuti hääks meetodiks õpingid, teiseks aga — tegelikud kursused talvel eriti karjalaudas ja mees- ning naiskäsitöö ja kodumajanduse aladel; tarbe- ja tööriistade valmistamine. Teoreetilises kursuste-loengute osas käsitlusele võtta esijoones need küsimused, millistesse on siirdunud noorte endi suvine töö ja ettevõtted. Rõhutada tulunduslikku

mõtlemist. Täienduseks lugeda vastavat kirjandust, nii ilu-, ühiskondlikku- kui maatulunduslikku (J. Umarik, Põllumajanduslik Ameerika, J. Rummo, Kõneoskus, Maahing I—III, J. Aamisepp, Söödajuurvilja-kasvatus, R. Kleesment, Aiatöö õpetus, Põllumehe käsiraamat II ja III, K. Liideman, Lühike väetuse õpetus, Th. Pool, Karjakoplid); jälgitagu ajakirjandust, mis pakub alati värskemaid ja päevakohasemaid, kui raamat. Kus noored tihedamalt koos, tuleb asutada lugemislaudu.

Koosolekute pidamisel rõhutada ka isiklist ja ühiskondlikku kasvatust: üksmeelsust, korda, täpsust, ühiskondlikku distsipliini, mõtte väljendamise ja kõneoskust, koosoleku ja töö korraldamise ja juhtimise võimeid, julgust väljaastumises, asjalikkust ja objektiivsust arvustamises, — kõike seda saab harjutada noorte omavahelistel töökoosolekutel; rõõmsat meelt, sõbralikkust ja isamaalikkust tunnet aita- vada süvendada laul ja mäng töö algul ja lõpul.

Sellele tegevusalale lähedal seisab veebruaris ja märtsis kahe tähtsa päeva austamine: 1) Vabaduspäev 24. veebruaril, mil alal on juba kogemusi ja referaatideks kirjandust; noored suudavad seda pühitsemist korraldada või omalt poolt sellele lisada südamlikkust, sisendada siia rohkem tunnet ja hoogu. 2) C. R. Jakobsoni surmapäev 19. märtsil, — 1882. a. Eesti rahva ja põllumehe kurva kaotuse mälestamiseks ning ühtlasi C. R. Jakobsoni vaimu äratamiseks noortes. Kõned tema eluloost (v. A. Jür- genstein, C. R. Jakobson), tema elutööst ja pärandusest (v. A. Käbin, C. R. Jakobson, kui eesti põllumeeste juht, Maahing, „Tõusev Maa“ artiklid), kohased laulupa- lad ja deklamatsioonid; võimalikult C. R. Jakobsoni, pärgadega ja leinamärkidega kaunistatud pilt aukohal, — umbes nii võiks kujuneda maanoorte poolt korralda- tav 19. märtsi pühitsemine, mis võiks kuju- neda meil ilusaks ja hardaks traditsiooniks. Kaalutagu ja võetagu see mõte omaks.

Edasi — õhtud, mis pühendatud kohalik- kude vanade traditsioonide ning vanarah- va tarkuse raudvara selgitamiseks ja so-

bivas osas äratamiseks ning värskendami- seks.

Siis — tegelikke talve-töid ja kevade vastu valmistusi. Nimetaksin eraldi lin- nu-kaitset, mis on ühtlasi ka meie ae- dade kaitse. Kasulikkude lindude söötmine paksu lume ja pakase puhul, nende vaen- laste hävitamine (röövlinnud, hulkuvad kassid ja koerad) ning kevadeks linnu pesa- kastide valmistamine, kusjuures tuleks sil- maspidada pääle kuldnokkade ka muid, aias veel kasulikumaid pisilinde; puulõhku- misel selleks õõnsad halud välja korjata ja neist linnu pesi valmistada. Võsa laastami- sel tähelepanna, et jääks sinna-teisele ka ti- hedamat puhmastikku lindude pesitus-pai- kadeks. (V. linnukaitsest: „Uus Talu“ 1929, nr. 3. J. Michelson, Noored linnukaitse töö- le, ja „Agronoomia“ 1923, nr. 1. Meltsas, Aiapidajad, söötke talvel linde.)

Märtsis tulevad juba ka tööd aias, vilja- puude pritsimine ja muid hoolitsustöid, — mis olgu noorte mureks; suurematest ae- dast saab selle läbi hääd eksportkaupa. Pookoksad. Jäneste ja hiirte tõrje aias. La- vade valmistamine. Seemne ühistellimine. Viljaseemne idanemiseproovid. Kõblaste valmistamine või kordaseadmine. Varase kartuli idandamis-kastid. Kaasaaitamine paremale pt. masinate- ja sõnnikuhoiule kodu talus, eriti virtsa kasutamisel. Kom- posti valmistamine, jne. — siin on need ette- valmistustööd kevadeks, kus noorte hool eriti vajalik. Muidugi see kõik seoses iga klubi liikme ja klubi või ringi üldise töö- kava kooostamisega ning ülesannete jaotu- sega. Instruktsioone üksikutelt aladelt too- me kevade - nr-is.

K. Liideman.

Suuskade valmistamisest.

Meil on suusatamine maal ühenduse pi- damise vahendina alles vähe levinud. Soome, Rootsi ja Norra on sellega meist aastakümneid ees. Seal on loomulik, kui 60—70 aastane peremees liigub suuskadel naaber- tallu või jälle kilomeetrite kaugele sugu- lastele külla.

Silmaspidades praegust rahapuudust eriti maal, tuleb soovitada talu noortele ise asuda suuskade valmistamisele. Toon allpool mõningaid vajalikke näpunäiteid

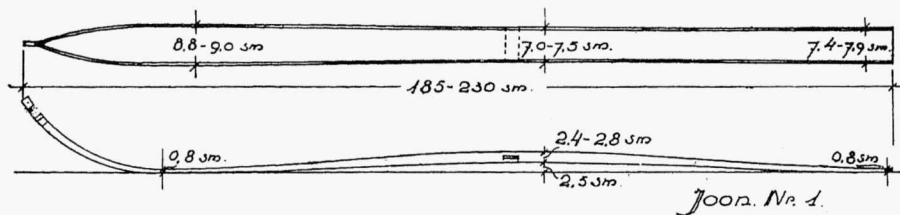
suuskade valmistamiseks.

Puu, millest kavatsetakse valmistada suuski, tuleb valida kuiv, painduv, tihe ja võimalikult aastakasvuringidega paralleel- ne suusa tallale. Puu süüd peavad jooksmas suusa tallast tahapoole välja, vastasel korral suusa kuludes kannatab suusa libise- mis-võime.

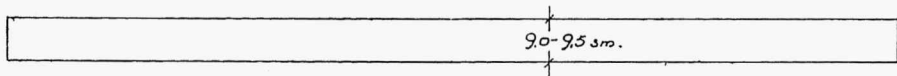
Soovitatavamad puuliigid oleks saar ja kask. Saar on painduv, niiskuse vastu kin- del, hoiab hästi suusa määret all, kuid te-

ma halvemaid omadusi on raskus. Kask selle vastu on kaalult kergem, samuti painduv, ei pea aga nii hästi, kui saar, määret all, kulub takuseks kui teda korralikult ei määrata. Veel võiks nimetada haava- ja männipuud. Kuid nendel on samuti omad vead ja head. Viimasest s. t. männipuust valmistatakse suuski Norras eriti just n. n. „norra skii“ tüüpi, need suusad on osutunud headeks ja vastupidavateks. Männipuust suuskade puudus on peajasjalikult, et

nad kuluvad ruttu. Muidugi siin tuleb valida õige tihe ja tõrvarikas männipuu. Toon näitena nimetatud „norra skii“ tüüpi suuskade joonise ja mõõdud (v. joon. 1). Valisin näiteks just selle tüübi, mis oma lihtsuse poolest hõlbus valmistada talus leiduvate tööriistadega. Tähendatud suuskade pikkus on 185–230 sm, suusataja kõrguse järele: suusataja peab ulatama väljasirutatud käega vabalt kinni võtta püsti seisvast suusa otsast.

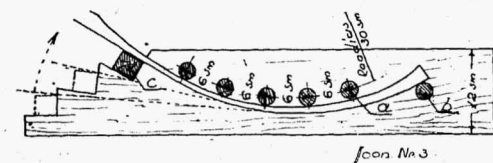
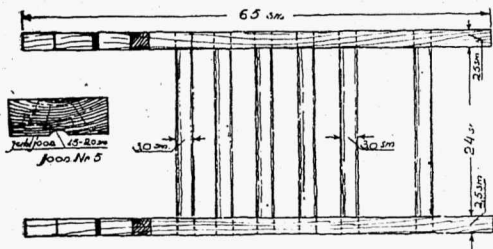
Joon. Nr. 1.

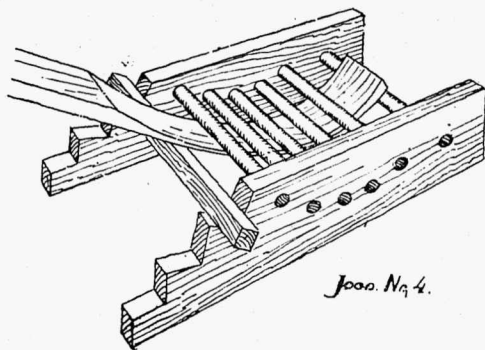
Joon. Nr. 2.

On nüüd puu valitud, tuleb see vastavalt joon. 2 järgi välja töötada, s. o. anda ühtlane laius ja paksus; suusa nina tuleb ainult osaliselt õhemaks võtta. Ei ole mõtet enne suusa-otsade painutamist suuske töötada välja lõpulikult. Sest painutades

tuleb suusa otsi keeta suures pajas tundi paar. Pärast keetmist asetada suusa ots paindepaku joon. 3 a ja b märgitud põikpuude vahele, suruda suusk pikkamisi pakule kinnitades aste-astmelt joonis 3 märgitud lahtise põikpuuga c-ga. Kui tahe-

Joon. Nr. 3.

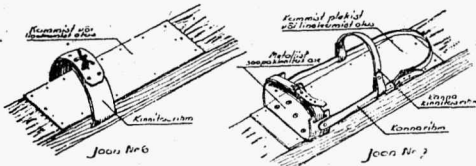
Joon. Nr. 4.

suusa otsi võib kergesti puu katkeda, keetmise juures ära tõmmata ja siis oleks see töö asjata tehtud. Suuskade painutamiseks tuleb valmistada joon. 3 ja 4 toodud paindepakk. Tuleb täpselt kinni pidada joonisel toodud paindepaku mõõtudest, vastasel korral ei täida paindepakk küllalt hästi oma ülesannet. Suuskade painutamiseks

takse suusa otsa rutem kuivatada, siis võib suuska ühes paindepakuga lahtisel tulel soojendada, võib isegi natuke pruuniks põletada. Pärast suusa kuivamist paindepakul, tuleb veel suusa otsi kumeruse seest poolt tulel põletada, mis kaitseb suusa otse edaspidi õigeks minemast. Peale kuivamist asuda suuskade lõpulikule väljatöötamisele. Selleks tuleb joon. 1 toodud mõõdud kanda vastavalt puule ja nende

järgi suusad välja töötada; silmas pidada, et suusk jääks keskelt kitsam kui eest ja tagant, mis vajalik suuskade hõlpsamaks suundamiseks. Alla keset suusa talda, suusa pikkuse ulatuses tuleb teha juhtjoon, mille kuju võib olla poolümar või kandiline, (v. joon. 5), nii kuidas kellelgi vastav hõõvel on käepärast. Juhtjoon peab algama suusa ninast umbes 40 sm kauguselt. Järgmise tööna tuleb suusa keskkohast 8—13 sm tahapoole suusast läbistada avaust, pikkusega 4 sm, laiusega 0,5 sm, jala kinnitusrihmale.

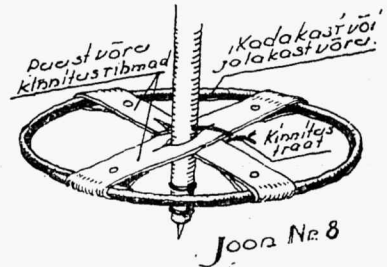
On suusad puhastatud, lihvitud, jooned äärde kaabitud, siis katta alt ja pealt puutõrvaga, hõõguvatel sütel tõrv sisse põletada, suusad kuumalt kokku siduda, tallad vastamisi kinnitada otstelt (pakkude vahele panna, millel vastavad sooned sisse saetud), keskele 10 sm paksune puupakk vahele panna, mille tagajärjel suusad omavad 2,5—3 sm kumeruse, nagu joonisel 1 näidatud. Puutõrvaga kaetult suusad omavad veekindluse ja pruuni värvi; neid võib ka läikima poleerida, selleks tuleb suuski peale tõrvamist ja põletamist lihvida kulunud klaaspaberiga siledaks ja polituur-tropiga läikima nühhkida.

Suuskaade kinnitusviise jalakülge on palju. Toon näitena siin kaks viisi, mis on lihtsad kodus valmistada. Joonis 6 toodud kinnitusviis on väga primitiivne. See koosneb vaid 30—35 sm pikast ja 4 sm laiast kinnitusrihmast, millel ühes otsas on kaks ja teises neli paari auke. Nende abil saab kinnitusrihma kas koomale või lahtimale siduda. Sidumiseks võib tarvitada õmblusrihma.

Teine side (v. joon. 7) on juba täielikum. See side on laialt tarvitusel. Seda kodusel teel on ka võrdlemisi lihtne valmistada. Koosneb kolmest osast: saapanina metallist kinnitus-aseimest ühes saapanina kinnitusrihmaga, kannarihmast ja selle kinnitusrihmast. Metallist, näit. vitsraust, mille

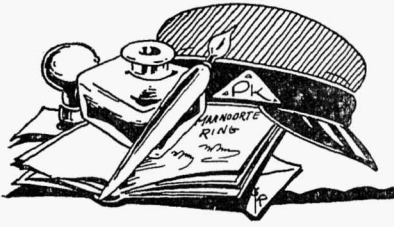
laius 4 sm ja paksus 0,2 sm, valmistatakse nagu joonisel 7 näha saapanina ase, millesse saapanina ei tohi väga kaugele minna sisse. Vitsraua otste avausest on läbi pandud rihm, mis takistab saapanina ülesse tõusmist. Vitsraua otste külge (nagu joon. 7 näha) on kinnitatud neede abil veel kannarihm, see on tellitav pandlaga. Kannarihma alla vajumise takistamiseks on viimasele aasade abil ühendatud kannakinnitusrihm. See side ei vaja suusast läbistatud kinnitusrihma avaust, vaid metallist saapanina ase kinnitatakse suusale viie puukruuvi abil. Lume kogumise ärahoidmiseks on jalakinnitus-kohale asetatud kummist või linoleumist saapatalla pikkune alus.

Suusakepi pikkus oleneb suusatajast: kepid peavad mahtuma vabalt suusataja kaendla alt läbi. Kepi materjalina tuleb kasutada kõva ja sitket puud. Suusakepp on ülevalt ovaalne, mille tõttu paindele tugevam ja suusatamise juures parem käes hoida. Kepi alumisele ümmargusele otsale on keeratud sisse teravaks tehtud puukruuvi, et hoida libisemast ja kepi otsa kindlustuseks on keeratud ümber kepi otsa paar traat võru. Et kepp lumme ei vajuks, selleks on kepi alumisse otsa rihmade ja traadi abil kinnitatud puust võru, läbimõõduga 15 sm.

Lõpuks mõni sõna suuskade määrimisest. Külma ilma puhul, kui temperatuur üle 15—20°, tarvitatakse suuskade määrimiseks puhast männipuutõrva. Keskilma jaoks 0—10° järgmiselt valmistatud suusa määret: sulatatakse kokku $\frac{3}{5}$ osa vaha, $\frac{1}{5}$ steariini ja $\frac{1}{5}$ searasva; hangu-nult nühitakse suusa talla alla ja hõõrutakse villase lapiga üle.

Edg. Velber.

Organiseeritud noorte pere.

Maanoorte liikumise sünnist ja korraldamisest.

Maanoorte liikumine praeguses mõttes, sai alguse agr. J. Ümariku reisust Ameerikasse 1925. a., kus ta sealse maanoorte liikumisega lähemalt tutvus. Järgmistel aastatel ilmusid tema artiklid ajakirjades ja 1928 a. raamat „Põllumajanduslik Ameerika“. 1926. a. tehti nende mõtete õhutusel algust esimeste maatulundusklubide asutamisega, julgemalt juba järgmistel aastatel, ja päris hoogu võttis liikumine 1928—29 a., kus agronoomilised nõuandjad asusid maale jaoskonna - agronoomidena: need olid tähtsamateks noorte töö korraldajateks ja juhtideks. Põllumehesõjaku, kui talu edu ja tasuvuse mõjuvama teguri kasvatamine ja arendamine algatus- ja teguvõimeliseks ja tulunduslikult mõttelejaks juba noorest eest peale, ning sellega ühenduses maaühiskonna edasiviimine — see oli noorte liikumisesse rakendatud tähtsam juhtimõte. Mõte leidis — kuigi alul võrdlemisi vähe — tuliseid pooldajaid agronoomiliste nõuandjate peres ja peagi elavat kajastust ka noortes. Tekkis uus mõiste ja sõna — maanoored, — need kes rakendusid nimetatud juhtimõttel organiseeritult tööle. Võõrastav oli nimi „maatulundus-klubi“, — meie arusaamistes oli klubi nimega seotud joomine, kaardimäng, piljard, kohvi-klats või midagi sellist. Naerdi, mõnitati isegi. Tekkis muid nimesid — ringid, noorte osakonnad, ÜENÜ asutas põllumajanduslikke harusid, kuid ka klubi nimi ei surnud. Ei sobinud ka mõnigi sisuline joon, mis meile esialgul osutus liig ameerikalikuks, alul liigselt pedantsena tundunud kodukorra-reeglid, noorte endi ettevõtte tasuvuse arvestamisega: oli vaja ennem ärastust, juuremeelitamist, lihtsamaid ülesandeid: siis hakati nihkuma ka ettevõtete poole. Ning liikmete vanus — koolialised — ei osutunud meile sobivaks: mõte leidis küll kasutamist säälteisel ala-koolides keeduviliade võistluskasvatamise juures, kuid nendest koolinoortest läks klubidesse organiseerimine siiski alul mööda, siirdudes selle eale keskele, kes hõlmas kooli ja iseseisva elu vahel. — 17—20 aastate vanuse ümber. Nii sai kohanemise teel võõrast laenust Eesti omapärane maa-noorte liikumine, mis järjest paisumas.

Ja juba hakati sirutama käsi väljapoole, otsima ühendust omasarnastega. Saaremaal astub kokku 1929 a. maanoorte kongress Kõljalas ja 1931 luuakse maakondlik Ühendus. Teises liikumises pesas — lisaks korraldavad noored samal aastal esimese suurejoonelise kihelkondliku noorte-päeva. Kolmas pesa — Saarde Pärnumaal ajab harusid ja võsusid. (Need kolm muust ilmast rohkem eraldatud ja häid juhte leidnud kohta esinevad noorte liikumises praegu kõige hoogsamalt, sellepärast on „Tõusev Maa“ esimeses nr-is neile pühendatud ka rohkem ruumi. — siin on teistele paljugi õpetlikku). . . ÜENÜ osakondadel oli oma võimas keskus juba ammu, kuid klubid-ringid jäid siit eemale.

Ühinemises kaugemale siiski ei saadud, sest, esiteks, noorte liikumine polnud veel ühtlaselt ülemaaline ega leidnud toekamate keskkohdade juhtide poolt veel tunnustust, teiseks takistuseks oli see killunemine, mis valitses muus põllumeeste ja põllumajandust edendavate organisatsioonide peres.

Põllutöökoja ellukutsumisega avanesid ka avaramad väljavaadused noorte töö ja selle abistamise koordineerimiseks. Seda vajadust tundis ära kõige enam agronoomiline nõuanne, kes tegutses kõik see aeg maanoortega käsikäes: siin leidis agronoomiline töö ka kriisi ajal kõlarikkamat pinda. Maatulunduskonsulentide suvisel täienduskursusel juulis 1932. oli kavasse võetud ka agr. A. Tealase referaat fõöst maanoortega. Sellel koosolekul tähistati edaspidine noorte töö korraldus koondada noorte organisatsioonid Põllutöökoja ümber, luues vastav komitee noorte endi osavõtuga. Hakata välja andma maanoorte ajakirja, tihendada kontakt maa-koolidega, tõmmates alg- ja täienduskoolide õpetajad kaasa, nõutava ametisse vastava ettevalmistusega maanoorte organisator ning agronoomilises töös võimalikult rohkem aega pühendada noortele. Võõrastest viibis sellel koosolekul ka E. Põllum. Keskseitsi esindaja, kes andis ülevaate noorte liikumise korraldamisest Soomes.

Nõuandetalituse juhataja ettekandel ühines Põllutöökoja juhatus koosolekul ülesvõetud algatustega. Kutsuti ellu Maanoorte Organisatsioonide Keskkomitee, kuhu kuuluvad näale Põllutöökoja esindaja kõigi nende keskasutiste ja

organisatsioonide esindajad, kes nii või teisei maanoorte töoga seotud (E. Põllum. Keskseks, E. Maanaiste Keskseks, ART Põllumajandusliit, ÜENÜ, E. Haridusliit, Haridusministeerium, Põllutööministeerium); samuti esindajad organiseeritud maanoortelt. Hakati registreerima maanoorte pm. org-e Ülemaalisel Maa-noorte Ühendusse, et selle lõpuleviimisel kokku kutsuda ka maanoorte ülemaaline kongress. Seni on registreeritud 66 organisatsiooni kokku 1985 liikmega. Ühes registreerimisega korraldati ka ankeet, mille tulemused ühes registreeritud org-ide nimestikuga avaldatakse järgmises „Tõusev Maa“ nr-is. Et esialgset pilti saada maanoorte liikumise vanuslikust koosseisust, märgime, et seni registreeritud org-ide liikmetest on alla 17 a. vanuseid vaid 12,6%: ainult Saaremaal on see % suurem — 22,6.

M. O. Keskkomitee põhimäärus on Põllutöökoja juhatause poolt kinnitatud. Keskkomitee on keskkohatade noortealalist tööd koordineeriv ja abistav organ, mitte aga noorte tööd otsekohe juhtiv. Esimesel koosolekul (detsembris) kiideti kõik Põllutöökoja algatused noorte-tööalal häaks.

Noorte töö juhtimine ise peab jääma rohkem deksentraliseeritult noorte endi ja nende kohalikkude juhtide hooleks, kuna keskkohat peab täitma rohkem korraldavat ja abistavat ülesannet, aitama hoida noorte tee avarana ja vabana. Deksentralisatsioon on nende ülesannete taotlemisel, mis praeguse noorte liikumise sihiks võetud, sobivaim vorm, mis iatab avaramad võimalused isetegevusele ja enesearendamisele (kuna sellevast mingi sõjaline või loogiorganisatsioon nõuaks tsentraliseerimist, käskude andmise võimalust). Ana-

loogiliselt Saaremaale ja Iisakule peaksid tekkima ka mujal kohalikud noorte endi valitud kesksed, millede esindajaist moodustuks ülemaaline Maanoorte Ühenduse esinduskogu. Kongressiks tuleksid kokku kõiõi registreeritud kohalikkude noorte org-ide esindajad. Nii saaks noorte liikumine areneda vabalt, noorte endi isetegevuse ja algatusvõime alusel ja vanemate (M. O. Keskkomitee) toetusel. Seni on valitsenud noorte tööst huvitatud vanade ja maanoorte vahel kõige parem läbisaamine. Siin visandina antud korralduse puhul peaks see jääma ka püsima, — töötabes noorte liikumisele kõige suuremat avarust, arendades selle sisemist jõudu ja võimaldades ühtlasi kasutada ka vanemate kogemusi ning häätahtlikku kaasabi.

Noorte liikumine peab laienema üle maa, peab laienema ka koosseisu mõttes — tõmmates kaasa, esialgul noorliikmetena, ka algkooli vanemate klasside noori, või kujunedes siin erilisteks (kooli) nooremate maatulundusklubideks, nagu Soomes.

Et liikumine levineks ning süveneks ja noored oleksid oma nüütes teadlikud, et saaksid vahetada mõtteid ja kogemusi, et valitseks üksmeel, selleks kutsuti ellu „Tõusev Maa“, mis iga numbriõa ikka enam peab minema noorte endi kätte ja mis peab jääma noorte endi kanda. „Tõusev Maa“ algatajate ja toimetajate mõte on, et see oleks noorte häälekandiaks ja kande-õu prooviaks, nende endi ettevõtteks, mis neile ei ole mitte antud kustki kõrgemalt poolt kingituseks, vaid mida nad ise omal jõul teevad ja taluvad. Kas suudate seda, maanoored? Kas võtate selle mõtte omaks? Teist endist oleneb nüüd teie liikumise ja selle häälekandja edu.

K. Lüdeman.

Maanoorte organiseerumisest Saardes, Pärnumaal.

Mõni aasta tagasi puudus Saarde kihelkonna noortel koondav side. Noored elasid päevast päeva argipäeva askeldustes kodutaludes, vabal ajal vesteldi ja viideti aega kõige ligemate naabritega, kuid oli vähe aimu sellest, kuidas elasid pisut kaugemal asuvad noored.

Paljud noored lõpetades algkooli jäid kibedustundega kodutallu — puudus jõud edasiõppimiseks, puudus võimalus linna pääsemiseks. Kadestati neid noori, kellel oli võimalus ajutisekski minna ära raskeks ja igavaks laidetud maaelust.

Aga ka need, kellel õnnestus lõpetada kutsekooli, asusid pettunult kodutaludesse — tegeliku elu karm käsi purustas peagi koolis ehitatud ilusad õhulossid. Üksikute

noorte optimismist ja energiaküllusest ei jätkunud ometi ümbritseva elu uueks loomiseks.

Kihelkonna keskkohas — Kilingi-Nõmme alevis liikus pühapäeviti rohkesti noori igast kihelkonna osast, kuid naabrivalda noored sageli ei tunnud üksteist. Veedeti vaba päev kuidagi kasutu ajaviitega õhtule ja laskuti jälle argipäeva askeldustesse.

Kui ühel talvisel pühapäeval 1929 a. lõpu poole tuli kohaliku jaoskonna agronoomi algatusel kokku paarikümne noore ümber Kilingi-Nõmme alevisse, mõttega asutada noorte maatulundusklubi, siis asus noortesse uuesti tegutsemishimu. Selgus, et samu unistusi ja kavatsusi, mis olid

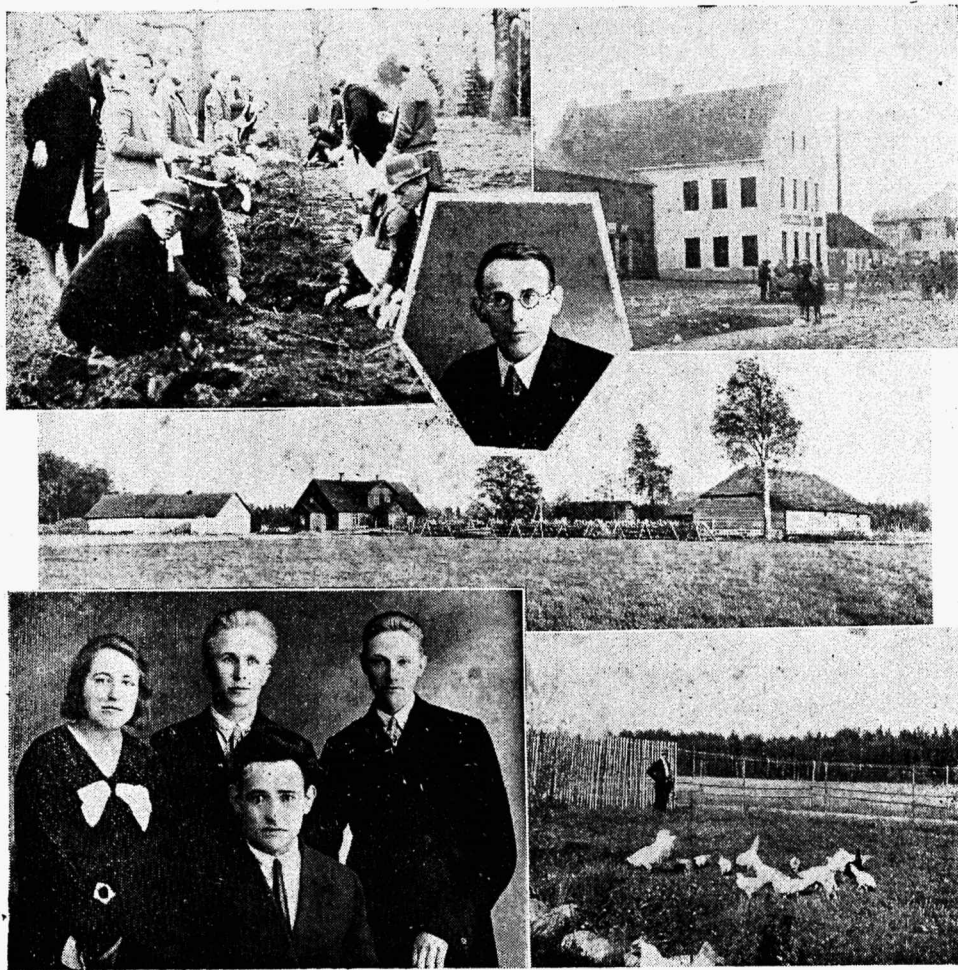
ühel noorel, kandsid rinnus ka teised kokkutulijad. Ühe noore kavatsuste nurjumine sarnanes väga teiste noorte algatuste ebaõnnestumisele. Leiti, et kõigil noortel on olnud ühised püüded, kuid seni oli tahetud eesmärki saavutada üksikult. Jõuti veendumusele, et noorte poolt ülesseatud sihid on teostatavad ainult ühisel jõul.

Oli tarvis ühises suunas tööle rakendada kogu kihelkonna noored, alguses aga ei olnud see võimalik. Nägi ju maatulundusklubi asutamise koosolekul suur hulk noori üksteist alles esimest korda, samuti ei olnud noortel enestel mingisuguseid kogemusi maatulundusklubide tegevuse alal. Sellest oli küll loetud ja kuuldud kuid te-

gelikult mitte nähtud. Asuti tööle esialgu väikese perega.

Esimesel aastal võtsid tegevliikmed töökavasse ülesandeid kodutaludes taime- kui ka loomakasvatuse alal, kuid peaarõhk pandi enesetäiendamisele ühiskondlisel alal. Peeti iga kuu koosolekuid, kus harjutati kõnelemist, arvustamist, koosoleku juhtimist ja protokollimist.

Teisel tegevusaastal tundis juba Klubi end võimelisena asuma uute liikmete juure tõmbamisele, et oma mõtteid levitada suuremale hulgale Saarde kihelkonna noortele. Et kihelkonna keskkohal oli liig kauge paljudele asjast huvitatud noortele, siis asuti maa-alaliste osakondade loomisele.

Saarde maatulundusklubi elust. Üleval: Saarde noored kodukaunistamise päeval 1932. kuu-se-ekki istutamas. — Saarde Põllumeeste-seltsi maja, klubi kooskäimise koht. — Keskül Saarde mt, klubi esimene esimees A. Lilienblatt, nüüdne S.P.S. esim-es. — Klubilase armas kodutalu. — All: Saarde mt klubi jahutus 2. tegevusaastal, istub maatulunduskonsulent E. Nugis, seisavad pahemalt: F. Tamm, H. Jakobson, K. Gerberson (esimees). — Osa klubi liikme kanakarjast.

Varsti algasid tegevust Pati-Mõisaküla ja Jäärja-Veelikse osakonnad, millised pidasid koosolekuid oma kodukülas, kuid töötasid siiski lähedas kontaktis keskkohaga.

Nähes kõigi algatuste ja ettevõtete õnnestumist, tahtsid noored näidata oma võimisi ka vanematele, mis otstarbel korraldati Jäärjas lõikuspidu. Tegelaste kodude suure vahekauguse tõttu nõudis harjutustel käimine suuri pingutusi, aga kui lõppes niihästi eeskavalt kui ka majanduslikult hästiõnnestunud pidu, siis tundsid noored, et nende energia ei olnud asjata kulutatud.

Kui sellele järgnesid veel mõned teised noorte eneseavaldused laiematele hulkadele, siis leidis noorte maatulundusklubi Saardes tunnustuse. Kui seni oli tarvis olnud uusi liikmeid juure otsida, siis nüüd otsisid ärksamad noored Klubi ise üles ja

avaldasid soovi liikmeks astumiseks ning noorte ühisest tööst osavõtmiseks. Nii on kasvanud Klubi liikmete arv 70-le ja annud võimalusi juba ettevõtta senisest mitmekesisemaid ülesandeid.

Klubi tegelased ei ole jäänud kõrvale teiste kohalikkude organisatsioonide tööst vaid on sääal asunud isegi juhtivale kohale. Nii on Klubi esimene esimees praegu Saarde põllumeeste suurima vaimlise organisatsiooni — Saarde Põllumeeste Seltsi esimees ja praegune Klubi esimees on ühtlasi ka Saarde suurima haridusseltsi „Õilme“ esimees. Nii on noorte maatulundusklubi Saardes kujunenud eelkooliks noortele tegelikku ellu astumisel. See vaimustus ja nooruse energia, mida kasvatanud noored iseeneses ühisel tööl, püsib neis vististi ka elu vastutusrikkamate ülesannete lahendamisel.

E. Nugis.

Saare maanoored on saanud vanemalt põlvelt tunnustuse.

Oli kobamise töö maanoorte tegevus 1927—1928 aastal, olid tumedad eesmärgid, olid selgusetad sihid. Ja ometi nüüd, 5—6 aasta möödudes oleme suutnud saada maanoorsooliikumisele vanema põlve tunnustuse *de jure*, mida iga liikumine nii hädasti vajab. Et seda saada, on olnud maanoortel ja nende juhtidel teha hulk ennastalgavat tööd, oli vaja noortel ironiseeriva vanema põlve pilkude all tuua ohver noorsooaltarile.

Vaadates tagasi tehtule võiks märkida mõnda, mis aastatega saavutatud. Võtame vaatluse alla need ringkonnad, kus pikemat aega tegutsenud maanoorte ringid — siis näeme et põllumajanduse alal on nii mõndagi saavutatud.

Köögiljadest kasvatati Saaremaal enne ainult kaalikat ja kapsast; mõni pere-naine lisis ka mõned sibulad peenra mulda — see oli kõik. Ja enamasti see kasvatamine oli sarnane: Varakevadel osteti seemned, siis taimed ja sügisel tulid kapsad ja kaalikad veel lisaks osta. Miks? Sellepärast et need nõudlikud taimed ei tahtnud saare kivisel mullal kasvada. Maanoorte ringid tegid saare kivise mulla viljamaaks, sest näitasid et meie kivisel maal ei kasva mitte ükski need köögiviljad vaid paljud teisedki

veel. Nõnda kasvatab juba mitmendat aastat iga maanoor-köögilja-kasvataja vähemalt 10—15 liiki köögivilju. Samasugune lugu oli söödajuurikatega, neidki leidis enne arstirohuna peenral veidi kasvamas, kus neid anti karjale sellistel tähtsatel päevadel, nagu Jõululaupäeval, poegimisel jne. Maanoorte ringid viisid söödajuurika kasvatusel põllule. Asuti ka kartulikasvatuse parandusele, mille tulemuseks on suur paremate, saagirikkamate kartuli-sortide levik. Ja talvel, ega siis tööpuudust polnud: kodumajandus-nõuandjate korraldusel on peetud hulk keedukursusi, kus õpiti kasvatatud köögivilju ja muid koduseid saadusi maitsekaiks toitudeks valmistama. Seega on kadumas saarlase 3-roaline päevane toit, hommikul: silk, kartul, leib; lõunal: kartul, silk, leib; õhtul: leib, silk kartul. Samuti karjahoidu ja söötmise tingimusi olid noored parandama agarad. Põllumajandusliikude küsimuste lahendamisele seltsisid veel üldharidusliikud, ja võib märkida et nende koht on täie õigusega maanoorte ringi töökavas. Õpireisid Saaremaa ja mandri parematesse taludesse laiendasid silmaringi. Kohalikud näitused tõstsid vaimustust ja usku ja näitasid vanema põlvele, muidugi alul sellele piskule osale neist, kelles oli kuidagi huvi tekkinud

minna maanoorte ringi tööde näitusele — noorte tööd ja selle tulemusi.

Ka näituste küsimus on nihkunud pagast. Enne korraldas iga ring eraldi näituse, kahel viimasel aastal aga juba kihelkondade kaupa, kus väljapanekuid oli 100 ümber ja külastajaid 300—400.

Tänavustel kihelkondlikkudel näitustel peeti lõikuse-tänu-jumalateenistusi kohalikkude vaimulikkude poolt, mis eriti vanemale põlvele väga meeldis.

Kõigi põllumajanduslikkude ja üldhariduslikkude küsimuste lahendamiseks ja põhjalikuks käsitamiseks on praegu igas Saaremaa noorteringis käimas 2—3 õpiringi ehk mõnes isegi 5—6. Samuti on Saaremaa Maanoorte Ringide Ühenduse (S. M. R. Ü.) pere suurenenud möödunud aastal 26 ringi päält 31 pääle. Kogu maanoorte ringide arv Saaremaal on 35 ümber ja liikmete pere 700.

Tänavu kevadel toimetatakse S.M.K.Ü. poolt suurem seemnete ühistellimine. Ostatekse kõigile maanoorte ringidele seeme ühiselt. Seega on võimalik saada seemet klg.-hinnaga, mis annab kuni 50% kokkuhoidu. Eelmisel aastal korraldasid ühistellimist mõned maanoorte ringid üksikult.

Mõne ala käsitamiseks on tarvitama hakatud „kohtu istanguid“, mis pakuvad õige suurt huvi. Pihtlas kaebas kari peremehe kohtu, Randveres sead ja Vaiveres otsustasid peremehed rohumaad kohtusse anda.

Saaremaal kogu noorsooliikumine on koondunud S. M. K. Ü. ümber, mis asutati 1931 aastal. Igal aastal peetakse maanoorte kongressi. S. M. K. Ü. on ringidega alalises ühenduses ankeetide ja ringkirjade kaudu. Vaadates tehtud tööle tagasi leiame, et meil on siiski veel küllalt tööd. Veel palju on pinda, kuhu külvata tuleks noorsooliikumise seemet. Kuid praegused liikumise juhid on täiesti juba ülekoormatud noorsootööga. On inimesi, kes täiesti ideeliselt on end ohverdanud noorsooliikumisele. Mitmel korral on siin juba üles kerkinud küsimus, kuidas oleks võimalik panna ametisse vastavaid nõuandjaid kuid ainelised takistused on ees.

Saaremaa tõusev põlv tervitab oma mõttekandjat ja soovib „Tõusevale Maale“, et ta kogu Eestist suudaks eest leida tõusva põlve, kes kõrgel kannab noorsoo ideid, kes valmis on sammuma tähistud teed tõusvale maale!

Oskar Kolk.

Pihtla maanoorte ringi juht.

Saaremaa maanoorte liikumise ja tegevuse sihtjooni.

Saaremaa maanoorte kongress 11. detsembril 1932 a. kinnitas alljärgnevad sihtjooned, varemalt üksikult vastu võetud resolutsioonide järele koostatult:

1. Saaremaa maanoorte liikumise eesmärk on maanoorte enesearendamine kasvatus, õpetuse ja tegeliku tööga.

2. Maanoorte ringide ülesandeks on maanoortes äratada huvi ja armastust oma kutseala ja maaelu vastu, kasvatada teadlikke maapidajaid ja usku põllumehe isikusse, arendada isetegevust, oskusi ja vaimlisi omadusi mis vajalikud kutsealal ja maaühiskonnas, kujundada eestipärast külakultuuri ja tõsta rahvustunnet.

3. Maanoorte ringide liikmeid tuleb kasvatada teadlikeks teoinimesteks, kes võimelised lahendama talukorrastuse ja -pidamise küsimusi, ning maaühiskonna korraldamise ja juhtimise ülesandeid.

4. Maanoorte ringide liikmed peavad teostama maatulunduslikke tööettevõtteid

ja täide viima muid noori-arendavaid ülesandeid, ning olema igatpidi tegevad ja töös kasulikud enesele, naabritele, kodutalule ja auks ümbruskonnale.

5. Maanoorte ringide töökavad, liikmete tööettevõtted ja ülesanded taotlema õpetlikke ja kasvatuslikke sihte. Töökavad olgu iseloomult mitmekesised. Tööettevõtete ja ülesannete valikul olgu põhimõtteks tulustus, uudsus ja liikme vanusele, soole ja arenemisjärgule vastavus.

6. Maanoorte ringides püütagu maatulunduslikkude küsimuste kõrval rahuldada liikmete vaimlisi ja seltskondlikke nõudeid, arendada kehakultuuri ja ilmavaatelisti küsimusi. Kutsealaliste ainete kõrval olgu töökavas üldkultuurlikud ja ühiskondlikud küsimused.

7. Maanoorte ringidesse koondada ka kooliealisi maanoori, rakendades neid suvisel koolivaheajal maatulunduslikule tegevusele.

8. Töõettevõtted ja ülesanded olgu selgeid sihte taotlevad ja teostatavad ilma sunduseta ja iseseisvalt. Töõettevõtete tulud ja kulud tulevad arvestada ja igasugused tähelepanekud üles märkida.

9. Sobivamateks maatulunduse tööaladeks on maanoortele: aiaviljakasvatus, söödajuurvilja kasvatus, seemnekasvatus, rohumaade parandus, katsetegevus, linnukasvatus, mesindus, metsandus, koduma-

jandus, kodu- ja koduümbruse kaunistamine ning mees- ja naiskäsitöö.

10. Aiaviljakasvatuse alal (ühes arvatud ka marjakasvatus) püüdku ringlased võimaluselt rahuldada talu aiasaaduste tarvidust, millele vastavalt kohaldada maa-suurus. Aiaviljaväetuseks koguda koduseid väetisi ja valmistada komposti. Aiaviljakasvatus on ka koolinoortele sobivaid tööalasi.

Saaremaa maanoorte kongressist osavõtjad (dets. 1932.) SMRÜ lipu all. Alumises reas paremalt teine SMRÜ sekretär konsul. E. Martin, kolmas „Tõnsev Maa“ toimetaja K. Liideman, neljas SMRÜ esimees H. Otstavel.

11. Söödajuurviljakasvatuse alal toota odavaid söödajuurikaid. Seemnekasvatuse alal kasvatada eestkätt juurvilja ja kapsa seemet ning katsetada ja paljundada sobivaid põldtaimede sorte.

12. Rohumaade parandamise alal võiksid maanoored olla teerajajad. Metsaharastuse ja kodukaunistamise alal töötada oma tulevikule.

13. Õppida tundma koduümbruse põllumajanduslikku taimeistikku, nagu liblikõislased ja kõrsheinad, umbrohte ja puulike; samuti ka taimede vaenlasi.

Asutada heintaimede proovilappe, koguda looduslike heinte seemneid, koostada taimekahjurite ja haiguste kollektioone. Asutada metsataimeaeda.

14. Asuda kodu ja koduümbruse ning mälestusmärkide kaunistamisele, puude, põõsaste, puiesteede, elavaedade, püsi- ja suvilillede istutamise teel. Kaitsta hävinemise eest ümbruskonnas esinevaid ajaloo

ja looduse mälestismärke; arendada looduse-, linnu- ja loomakaitset.

15. Maanoorte ringides arendada karskust, mittersuitsetamist ning ligemise aitamist.

16. Kasvatuse ja õpetuse vahenditeks kasutada loovat tööd, sõnalist õpetust, võistlust ja oma ringi sisemist korraldust ning edendamist. Selleks korraldada ringides pääle töõettevõtete teostamise ka mitmesuguseid koosviibimisi ja sündmuste pühitsemist ning koostada oma ringi-aegkirja.

17. Maanoorte ringides korraldada vastavalt töõsihtidele ja kohalistele oludele kursusi, kõnekoosolekuid, tasuvuse arvestusi, tööde näitusi, võistlusi, näitetõõd, õpereise, õpekäike, ühisoste, lugemislaua, mitmesuguseid päevi ja õhtuid ning õpi-ringe.

18. Maanoorte ringide juhid ja juhtivad tegelased võrsugu noorte endi hulgast ja olgu igalpool teo ja sõnaga eeskujuks.

Kui tekkisid klubid...

Meil tegutses noorte loodud õpiring. Töö oli hoogne ja kiskus kaasa laiad ringkonnad. Olid „pärimirikkad“ õhtud need õpiringikoosolekud Tudulinna uues rahvamajas. Refereeriti, vaieldi, ammutati uusi mõtteid ja seisukohti, saadi tuld. See oli kasuks noortele, vanemadki tulid huvi pärast kaasa.

Aga — kitsaks kippus asi jääma. Valla keskkohut jäi paljudele kaugeks, külastest algajale lisajõude ilmus vähe. Maaelu traagika ilmnis: lööks sekka, võtaks osa, ent — kaugele, kättesaamatu paljudelegi noortele tulihingedele.

Kippus tulema seisak. Värsket verd tuli juure vähe, sihidki nagu tumenesid — edu enam ei olnud. Ja kadus endine hoog.

Siis tuli üks mees Iisaku poolt. Jaoskonna agronoom — nii ta ennast nimetas. Võõras tiitel rahvale, küsimusemärk noortele. Tekkis vestlus, sigines silmapilk tutvus ja sihidki seati üles ühe tunni jooksul. Igasse külla maatulundusklubi — see mõte osutus paratamatuks.

J. Luha — äsja ilmunud jaoskonna agronoom — asus organiseerimistöole. Noorte seas laia populaarsuse omanud koh. algkooli õpetaja J. H. Elken sekundeeris ettevõttele tulisel. Tulemused olid peagi näha: tekkisid noorte maatulundus-

klubid Roostojale, Metskülla, Kesaväljale, Mõisakülla jne.

Töö algas. Kobades ja komistades. Õpiringis tegutsenud inimesed löid kaasa — nende poolt algatud mõte oli süvendatud, noorte tegevus sai kantud asjaosaliste kodusse.

Ja kes julgeks nüüd pidurdama hakata seda jõulist ja võimast maanoorsoo liikumist? Iisaku ja Tudulinna korraldatud noorte päevad näitasid ilmekalt, mida suudetakse korda saata, kui asi on õieti rajatud ja küllaldaselt leidub neid, kes seda edasi viivad.

*

Meie aeg on mure aeg. See on jätnud oma pitseri ka noortele otsaesisele. Ent töömeelt noorte reas ei murra kitsadki olud mitte, pigemini dikteerib kohustusi. Ja see on eeldus eduks.

Alutaguse metsakolgastesse on kantud noorte sekka tugev ja võimas tahe: olla kasuks kodule ja auks kallile kodumaale. Iisaku-Tudulinna noored on sirutanud käe, et üheskoos jõuda ligemale neile tähistele, mis maa hing ülesandeks seab. Tagasiminekut siin ei tohi olla.

Tulevadki takistused, tekivad arusaamatused — need lahenduvad. Töös õpitakse. Ja hiljem on jõud karastatud.

Edu selleks!

Paul Amer.

Jooni ja muljeid Jõuga Maatulundus-klubi tegevusest.

Nüüd on haaranud maanoorte liikumine laiemaid ringkondi, eriti aga Iisaku kihelkonnas kohaliku maatulundus konsulendi algatusel. Ehk küll noorte klubid pea igas külas on omandanud isesuguse kuju, kõrvaldudes algul võetud töökavast, — olenedes külaoludest, maanoorte arenemisest ja juhtide võimetest, — tuleb kõigis allakriipsutada nende kasvatavat mõju külanoorsoole. Ei võiks põllumajanduse juhtidelt hukkamõistmist leida klubide peaauesandest kõrvaldumise, — see on põllumajandusliikkude ettevõtete rajamisest, — sest kirjutades juhiseid maanoortele, eriti neid võõrsilt laenates, pole vast aimugi, millisesse pinda need võivad sattuda.

Küla oli siin paigaks, mis ei pakkunud kuigi palju väljavaateid seltskondlikule tegevusele. Siin ei saa teda võrrelda külaga, mis omas kultuuris enam soovida ei jäta; vaid külaga, kus esiisade jonnakas vaim on imbunud noortegi verre, kus samagonni valmistuses ollakse meistrid ja kaardimäng on pühapäeval noorte ning vanade koondaja; külaga, kus vanarahva tarkus on kogu majapidamise esikohal, mille järel kartuli mahapanek on tingimata vanas kuus, minu ta siis lausa vette või jääkolakate vahele, vastandina maa-harimise nõuetele; külaga, kus perenaine kardab üle kõige kurja silma ja mesilaste-pidamise edu oleneb ainaüksi perede omaniku „õnnelikust“ käest!

Aga igalpool on noored täis ülekeevat jõudu ning siis ka siin mineviku noorte naljad koosnesid vaid padade tassimisest korstnale, mesipuu sidumisest kaevuvinna või piimaplekkide tühjendamisest talukaevu. Vast sellest võib saada umbkaudse pildi, millisel pinnal tuli algada tööd. Arusaadav, et ööpäevaga ei saa siit teha uus Eesti kultuur — eeskujuks linnale. Ja külas, kus paljud pole pääsenud koduvallast kaugemale, ei omanda ka klubi ühe aastaga silmapaistvat seisukohta teiste seas. Polnud juttugi rajada suuremaid põllumajanduslikke ettevõtteid, — nagu laps õpib tähti, tuli kõigil tutvuneda klubi sihi ja tööga ja raisata aega vastastikuste tühi-asjadest tülide lahendamiseks.

Ehkki ainult kolm aastat on möödunud meie klubi tegevusest, võib siiski juba rahuldustundega vaadata tagasi. Kadunud on pea täiesti rumal ulakus, sest jõukohaselt on katsutud leida hääd ajaviidet noortele, põimides seda läbi kasuliku tööga. Nii on elavat osavõtmist leidnud kõik kõnekoosolekud, — võib olla ka selletõttu et see küla siin Alutagusel pole suutnud veel poliitiliste kõnemeeste vastastikuse materdamisega võõrutada koosolekutest; samuti leiavad rohket osavõtmist korraldatavad peod, raamatukogu ja käsipall.

Senini on suutnud klubi anda silmapaistvaid tegelasi just nendest, kel enne mingit tegemist pole olnud ühiskonna tegevusega. Iseäranis paistab siin silma naaberküla noormees T., kes mõni aasta tagasi oli uhke selle üle, et külakuulsuses polnud temale võistlejat. Võib olla ju lihtsalt, et vallatlevast noorurist on saanud eluküps noormees, kuid praegu on ta Jõuga MTK tähtsam tegelane, ikka enam silmapaistnud mängijana näitelaval, kõnelejana ja organiseerijana, kellela raske midagi korraldada; ning on isegi teiste korralekutsujaks seltskonnas. Ei saa öelda, et töö klubis riisus kõik vaba aja, — siin on kõitnud klubi areng kui hasartmäng, ja kokkupuude naaberküla seltsitegelastega on paigutanud seltskonna nõudlikuisse raamidesse.

Kõnekoosolekute korraldamisel, ettevõtete rajamisel, noorte päeva ettevalmistamisel, kaasliigete tööleõhutamisel tuleb ilmsiks asjaolu, mis avaldab halba mõju isegi kodutalule. Siia lisaks veel lahkar-

vamised kaastöölisega; see kõik paneb mõtlema, kas pole kogu viidetud aeg mõtetusetus; mis läheb sulle korda küla kultuuriline tase — ühesõnaga hoida eemale igasugusest koostööst. Kuid kui mitte suhtuda asjasse kitsarinnaliselt, siis on need sul kõigerohkem õppeaastad, kus õpid ümberkäima inimestega, lahendama pisiasjades erivaateid ja mõistma küla arengut kinnihoidvaid kõidikuid, — et kord siit kõrvale jäädes oleks klubi selline, milleks ta peab kujunema.

Rom. Roostar, Jõuga mt. klubi esimees, kelle ajutise lahkumise puhul (kaitsevähke) Jõuga noored kirjutavad meile: „Jõuga noored kaotasid R. Roostari lahkumisega üheks aastaks võimekama ja energilisema juhtiva töömehet. Lõpetades Arkna pt-kooli asus ta töötama vanemate tallu, mille seadis väsimata ja innuka tööga eeskujuks ümbrusele. 1929 a. oli ta mt klubi asutajatest selle mõtte tulisemaid pool-dajaid ja töötas sellest peale juhatuses, olles kõik aeg parimaks eeskujuks kaaslastele. Avaldame suurimat tänu ja jääme ootama peatset tagasitulekut“.

Ei või siiski Tudulinna noortepäeva meisterkõneleja kombel öelda, et külanoo-red oleks laisad ja et juhid nutavad, et nende rist on suurem, kui kanda jõutakse. Noorel puudub oskus ja julgus iseseisvaks tööks. Käesolev suvi näitas siin, et juhtide ennastalgav töö jätab ikkagi teised pältvaatajaks ja mahategevalt arvustajaks. Ühingu juhtide töö seisab liikmeskonna töölerakenduse oskuses, igaleülehele oma võimete ja huvikohast ettevõtet või kõnekoosoleku teemi kätte andes, ja see ongi, mis klubi juhtide töö raskeks teeb. Nii ei ole ime, et ka Jõugal algati pääle laulu ja näitemänguga, sest sellest tunti huvi ja õppimise tahet, see oli, mis kõitis. On ju algul nähe, et paljud ei taha valmistada iseseisvalt kõnet või esimest kord ette kanda, koosolekut juhatada või protokollida, — igaüks pidas seda raskemaks ristiks, kui kanda jõuab, ning sarnasel korral parem ta ei tule mitu nädalat kodunt välja — kardab! See tuleb meeles jätta kooliminekut esimesel koolipäeval ema kõrval, keda ema meelitustega kooli-uksest sisse saab.

Siin on aga ka sageli just noortepäevad ja näitused tööde tõkestajad, sest arusaadavalt, näit., naiskäsitöös ei suuda külanõored, kes õppinud üksteiselt käsitööd, võistelda nendega, kes lõpetanud naiskutsekoole ja vastavaid kursusi, kuna hindamiskomisjon hindab kõiki ühtlaselt 3. auhinnaga. Kohapäalsed juhid hoolitsegu siis kuidas tahavad selle eest, et teine aasta ei oleks väljapanekud ilma naiskäsitöödeta, — sest meie naispere on küllalt tundelik oma uhkuse puudutamisest. Tõsi küll, et parimad tööd nõuavad ka parimaid auhindu, kuid lõpuks kujuneb siis noortepäev kõrgel tasemel olevate klubide paraadiks, kuna neil, kes peavad alles algama oma arengut, kõik arenemisevõimalused just selle hindamissüsteemiga ära võetakse!

Nagu tähendasin, võrdlen klubis töötamist hasartmänguga, mis siis tagajärgi annab, kui temasse kord süvenetakse. Ja nii on praegu kasvanud huvi kogu tegevuse vastu liikmeil, kõrval on olnud n. n. „vedelvorsti“ tüübid, kes enne aga äratamisega vajavad.

Suvistest töödest on pakkunud palju väetuskatsed ja eriharulised ettevõtted. Nii mul endalgi kodus on kaerasordi katsete tagajärjel hää ülevaade mitmest kaerasordist kasvu, maapinna, haiguste ja saagi suhtes, sellele lisaks käes hää kaerasort. Esialgse propaganda järelduks on läbi lõõnud juurviljakasvatus ja viljapuu aedade asutamine — ainult vaeselapse ossa on jäänud köögiviljaaed, mille kasuks tuleb liikmeskonnas rohkem propagandat teha ja ettevõtteid läbi viia käsikäes nende tulukuse ja kasvatuse ning kasutuse juhatusega.

Praegu on klubis alanud töö õiges suunas: külanõorte koondamine klubi liikmeteks ja töö alale, mis leiab noorte hinges kajastust. Siit tuleb viia noori edasi töökavas — noorte lõbustustelt ettevõtete kalkulatatsioonidesse, kus juba ka oma ajakulu võib ümberarvata tasuvusele.

Siin ei suuda me ise kõike — siit päästab edasi jälle maatulunduskonsulent.

R. Roostar.

Jõuga Maatulundusklubi liige.

Iisaku ja Tudulinna Maatulundus-klubide töö juhtnõõrid.

Iisaku ja Tudulinna maanoored on enamuses koondunud kohalikkude põllumeeste seltside juures töötavasse maatulundusklubidesse. Siin töötavad ligi 300 noort kaheksas maatulundusklubis. Töö on seni olnud viljakas ja väga mitmekesine. Noorte tegevuse aluseid ja sihte avalduvad nende tegevuse töökavas, mis siin järgneb:

1. Klubi liige peab omaks põhimõtte, et töö on klubis kohustuslik ning sellest peab iga liige vabatahtlikult ja jõukohaselt osavõtma.

2. Kõik takistused ja ainelised kulud tegevuse arendamisel klubi ületab tööga ja omaabiga.

3. Kõik ülesanded ja tööd viiakse läbi suurima hoolega ja ettevalmistusega, sest nii võidetakse usaldus ja lugupidamine.

4. Klubis õpitakse kõike kasulikku maaelu-kohast ja tegelikule elule vastavat, töötades enese, kodu ja isamaa kasuks.

5. Klubis peetakse aastajooksul vähemalt 10 kõne- ja referaat-töökoosolekut, milles käsitatakse põllumajandust ja maaelu kohast ainet. Referentideks on naa-

ber- ehk oma klubi liikmed, kusjuures iga- le liikmele on kohustuslik ühe referaadiga esinemine. Teemi valib referent ise klubi juhatuse poolt ette pandud teemidest. Ain- et referaadiks referent hangib oma kogemustest, tähelepanekuist, kirjandusest, naabritelt ja mujalt. Referaatideks võiks esialgu olla järgmised teemid:

Kutsehariduse tähtsus. Põllumajandusliku ajakirja lugemise tähtsus. Seltskond ja viisakus. Tants kui lõbustus ja ajaviide. Peolaua katmine ja kombid lauas. Perenaise osatähtsus talus. Perenaise ja peremehe tööjaotus talus. Kas vakk on majapidamises tarvilik. Milleks kohustab kõrgem haridus. Vanarahva tarkusi meie külas. Kas riie rikub isikut? Kokkuhoid ja raiskamine talus. Talu õue ja kodukaunistus. Kord ja puhtus talus. Talu köök ja sisustus. Talu mööbel ja kodukäsitöö. Mets põllumajanduslikult kõlbmatul maal. Külvisemne sortimise tähtsus. Turba tähtsus talus. Tuhk kui väetus-aine. Toidud talu laual. Mida nõuab seltskond tegelaselt. Kas on õnne? Õie ja marja teed talus. Teemid maaharimisest, põldtaimede kasvatusest, aiandusest, loomakasvatusest jne.

6. Iga liige peab kord aastas juhtima töökoosolekut ehk kirjutama koosoleku

kohta protokoll. Klubi juhatus määrab töökoosolekuks koosoleku juhataja ja protokoll kirjutaja.

7. Kõik koosolekud lõpevad ühise isamaalise lauluga, millele järgnevad seltskondlikud mängud ja muu kasulik meelelahutus.

8. Klubi korraldab kursusi, kõnekoosolekuid, näitlikke kohtuid, vaidlusõhtuid jne., kasutades selleks vastava eriharidusega isikuid ja välisjõude. Näiteks korraldab kanakasvatuse-, aianduse-, keedukursumised jne.

9. Klubi avab oma liikmetele lugemislaua järgmistele kutse- ja üldhariduslikele ajakirjadega: Tõusev Maa, Põllumajandus, Taluperenaine, Aed, Eesti Noorus, Eesti Mets, Uus Talu, Põllumees j. t.

10. Klubi korraldab õpekäike oma küla ehk valla taludesse mõne väljaarendatud majapidamise haruga tutvumiseks. Õpekäiku juhivad klubi-juht, juhatus ehk kohalik maatul, konsulent.

11. Klubi korraldab suvel iseseisvalt ehk koos naabritega kaugema õpe- ja huvireisi.

12. Klubi aastapäeva pühitsetakse ühise koosviibimisega teelauas. Soovitatav oleks, et sel koosviibimisel austatakse klubi läinud aasta töökangelast. Iga liige kingib teeõhtuks talust saadavaid aineid, millest ühiselt valmistatakse toidud õhtuks.

13. Eesti Vabariigi aastapäeva pühitseb klubi piduliku aktusega 23. veebruaril õhtul või 24. veebruaril.

14. Klubi korraldab metsapäeva, mil peetakse päevakohaseid kõnesid, ühiselt metsastatakse mõni kõlbmata maatükk, ehk luuakse mõni ilupuistee, ehk istutatakse koolimaja, rahvamaja ehk talumaja kaunistuseks puud ja pöösaid. Päevale võib järgneda laulu-, rahvatantsu-, kaljakehke teeõhtu.

15. Klubi korraldab propaganda- ja kodumajanduslike päevi, mille sisuks mõne ala, mõtte ehk uuenduse propageerimine. Näiteks, klubi korraldab aiasaaduste tarvitamise propaganda-päeva järgmiselt:

Liikmed annavad klubile mitmesuguseid aiasaadusi ehk neist valmistatud toite, maiustusi, keediseid, jookke jne. Neist ainetest valmistatakse päeva perenaise eestvõttel ühiselt teatud hulk toite, küpsiseid jne. Mitmesugused valmistoitudega kolmle-neljale kaetud lauad moodustavad väljapanekuid aiasaaduste päevale. Päeva küllastajatele antakse väikese tasu eest soovi-

tavat toitu maitseta. Lõpuks müüakse soovijatele kaetud laudadele kohad ning selle järele algab teeõhtu. Päeval esinetakse päevakohaste kõnedega, seletustega, igasugused sellekohased väljapanekud ja diagrammid, kogud jne. aitavad päeva sisule kaasa. Sarnaselt toodud näitele võib korraldada loomaliha-, piima-, alkoholita karastavate jookide, talutoitude jne. propaganda-päevi.

Õpetaja J. Elken, Metsaküla ja Kesavälja mt. klubide juht.

16. Klubil ilmub tarvidust mööda ühes eksemplaris ajakiri-kroonika. See ajakiri peab kaasa aitama noorte töö ja mõtete arenemisele ning ühtlasi säilitama osa külakultuuri ja küla põllumajandust. Ajakirjal on ühtlasi ülesandeks küla ja klubi kroonika aset täita, niipalju kui see on väärtuslik sisuliselt, siin tuleb hoiduda labasusest ja keelepeksust. Enam-vähem kõik tööd peavad ilmuma täie nime all, sest varjunime taha peites juletakse välja tulla labasustega. Ajakirja toimkonnal on õigus saadetud kaastööd muuta, kärpida ehk ajakirja paigutamata jätta. Ajakirja sisule võime järgmist pakkuda:

Klubi tegevuse ülevaade, eluavaldused ja tööd. Näiteks: tegevusaasta jooksul, mõtted noortepäevade puhul, kõnevõistluse kõned, referaadid jne. Mõtted noorte tööst ja tegevusest külakultuuri arendamisel. Noorte luulevald ja mõttelend, ilukirjanduslikud tööd. Külaelu pilte, vanarahva tarkusi, kombeid, mälestusi jne. Väetus-, sordivõrdlus-, maaharimis- jne katsed ning tulemused. Küla ja ümbruskonna põllumajandus. Näiteks parema talu kirjeldus, põllumaj. saavutused, põllumehe tarkuste põlisvarad jne. Kodu-, põllu- ja -majanduslik propaganda. Näit. loomaliha tarvitamise propaganda, kodusaaduste valmistamine ja tarvitamine, varade riskamised talus, kokkuhoid jne. Mitmesuguri. Arvutused, kirjand. kohtud, maanäitelava, statistika jne.

Ajakirja sisu täienduseks olgu vastavad ülesvõtted, joonised jne. Ajakirja ilmumi-

sel on soovitatav kokkutulla ajakirja õhtuks, kus ajakiri ette loetakse, mõtteid vahetatakse ning selle järele ta klubi arhiivi läheks alleshoidmiseks.

17. Klubi korraldab tegelikkude tööde võistlusi, demonratsioone ning katseid väetusega, sordiviljaga jne. kohaliku maatundus-konsulendi juhtnööride järele.

18. Klubi harrastab laulu, sporti ja mängu. Pidude korraldamine ei tohi olla klubi tähtsamaks alaks. Klubi sihiks ei ole pidudega peonimesi kasvatada!

19. Klubi liige korraldab oma kodu ja elumaja ümbrust järgmiselt:

Maanteede ääres olevatel taludel on tee ääres nägusalt valgeks värvitud post ehk lame, suurem kivi talu nimega. Tallu viiv tee on korras, võimaluse ja olude kohaselt puud ehk põõsade istutatud tee äärde. Talu õue peab jätma korralikkuse mulje; õue madalamad ja porised kohad täidetud, kae- vu ümbrus kuiv ja puhas, lauda esine täidetud ehk prügitatud, virtsaniresid ei sallita, puud ja teibad on kõik ühes kohas, põllutööriistad on korralikult üheskoos, laiali pillatud teibaid ja mahavajunud, lagunenud, korratuid aedu ei tohiks säilida jne. Elumajale ligem osa õue piirata targa ja seda viljapuuaiaga siduda, aias on soovitatav jalgteid rajada. Muru korrashoida, lille peenardele ja murule püsililli istutada. Ärge unustage ilupõõsaid! Elumaja treppe ja rõdusid ning maja lõuna külgi ilustada, istutades sinna vääntaimi: mets-viinapuu, jaapani humal, seatapp jne. Kui elumaja ümbruses leidub suuremat vaba maaala, siis suuremaid ilu- ja tarbepuid istutada. Ära unusta naabri õue; võrdle seda oma kodu õuega, sina leiad naabri õuelt mõndagi kaunit ja ilusat oma kodule.

20. Klubi liige oma kodus aias teeb järgmised tööd:

Viljapuuaias. Kevad. Hoolitseb aias kasulikkude lindude eest, neid (talvel) söötes tarbekorral, neile pesi ülespannes jne. Vana õunapuudelt kuivade okste lõikamine ja haavade ravi, krooni harvendamine, samblast puhastamine ja kahjurite hävitamine (pritsimine ja muud).

Marja põõsaste harvendamine. Pritsimised haiguste puhul.

Suvi. Puukoolis silmitamine. Maasikate istutamine.

Sügis. Viljapuude ja põõsaste istutamine ja ravisemine. Puude lujumine. Liimivööd külmaliblikale.

Köögilviljaaed. Kevad. (Soe- ja kütis lava tegemine ning taimede kasvatamine. Aiamaa harimine, taimede istutamine ja kasvatamine.

Suvi. Umbrohu hävitamine ja kõpla tarvitusele võtmine, Kahjurite hävitamine.

Sügis. Peenramaa väetamine. Kindla väetus- ja külvikorra sisseseadmine.

21. Talu väetuse hulga ja väärtuse tõstmiseks aitab klubi liige talus läbiviia turba tarvitamise, komposti kogumise, virtsa ärakasutamise jne.

22. Põldtaime kasvatusel alal klubi liige õpib tundma sordivilju.

23. Klubi liige parandab sortimisega seemnevilja väärtust, soetab paremat seemnevilja jne.

24. Klubi liige õpib tundma väärtuslike heina liike ning nende seemnekasvatust.

25. Kanakasvatuse alal kogub klubi liige teadmisi ja oskusi, mille järele korraldab tulutoovat kanakasvatust majal. kõrvalharuna ehk oma isiklikuks tuluallikaks.

26. Kõigi kohalikkude klubide ühise algatusena korraldatakse ülekihelkondline noortepäev, millest osavõtmine klubile ja tema liikmeile kohustuslik. Päev korraldatakse erikava järele.

27. Oma algatuste ja ettevõtete kulud klubi katab sissetulekutega liikmemaksust, toetustest, tee- ja kaljaõhtutest, noortepäeva tuludest jne.

Ruumid töökoosolekuiks ja muuks tegevuseks annab iga liige võimalust mööda tasuta.

J. Luha,

Iisaku maat. konsulent.

Vändra noored tööl.

Raskel ajal tuleb ka noortel põllumajanduslisi küsimusi võtta tõsiselt ja mitte palju unistada. Vändra Põllum. Seltsi Noorte Maatundus-osakonna üldkoosolek peeti 15. jaanuaril. Noorte osakonna juht hra agr. P. Martinson refereeris: „Praegune majandusraske aeg ja sellest väljapääsuteede leidmine“.

Liikmete poolt otsustati talve jooksul korraldada looma- ja seakasvatuse söötme kursused.

V. P. S. N. M. osakond töötab viie ringiga — katsete, taimekasvatuse, aianduse,

linnukasvatuse ja käsitöö ringid, kokku 23 liiget.

Möödunud aastal peeti 8 üld- ja 6 juhatuse koosolekut. Igal üldkoosolekul on olnud üks referaat osakonna liikmelt. Koosviibimiste lõpul korraldati meelelahutuseks nalja ettekandeid ja seltskondlikke mängu. Korraldati üks ekskursioon eeskujulikumatesse majapidamistesse.

Maanoorte osakonnas saavad noored omale häid õpetusi ja kogemusi, peasjalikult põllumajanduse alal. Teiseks ülesandeks on kasvatada noortes armastust maa vastu ja seltskonnategelase omadusi. Noo-

red peavad hea tahtmise ja rõõmsa meelelega võtma osa raskest põllutööst. Sest ainult oma raske tööga suudab vändralane oma madalatel nurmedel ja niitudel ehitada omale tõelist ja paremat tulevikku.

H. A.

Kodijärve klubi tegevusest.

Kodijärve Noorte Maatulundus-klubi Kodijärves, Tartumaal asutati veebruaris 1930.

Alul oli liikmeid vaid 10. Nendest 5 asusid kasvatama söödajuurvilja ning samalpalju keeduvilja. Ühise ettevõtteks toimus ka arvepidamine, mille põhjal koostati sügisel aruanded. Korraldati õppereis Kirepi parematesse taludesse ja esineti Vana-Kuuste põllumajandus-näitusel, kus saadi 2 I ja 3 II auhinda.

Kodijärve noorte mt. klubi juhatus 1932/33 a. Keskel (X) klubi juht Joh. Märten.

1931. aastal tegutseti juba laialatuslikumalt, 27 liikmega. Neist teotsesid 7 söödajuurvilja, 7 heinaseemnete, 5 noorteõunapuude, 3 keeduvilja ning 2 sooloherne kasvatuse alal. Esineti Tartu näitusel juurvilja kasvat. alal, saades II auhinna. Talvel korraldati loenguid neljapäeviti „Pikka-saares“ kus esinesid kohalikud tegelased: vallasekretär, kirikuõpetaja, koolijuhataja, jaosk. agronoom ja kontrollassistent, ning aianduse ja linnukasvat. instruktorid. Korraldati veel vaielus-koosolek teemil „Kas linn või maa“, kus maa võitjaks jäi; ning lõbus koosviibimine v. a. õhtul.

1932. a. kevadel korraldati emadepäev ja metsapäev. Suvel jätkati eelmise a. ettevõtteid ning uutena veel: võrdluskatsete, kodukaunistuse- ja seemnekasvatusalad. Esineti Tartu näitusel, saades I auhinna. Korraldati 2 õppereisi. Detsembri kuul korraldati 2 kursust, üks vorsti- ja teine tordi — küpsiste kursust, kus oli osavõtjaid ligi pool sada. Uuelaastal korraldati kursuste lõpp-teeõhtu, mis andis klubile 13 kr. puhas ülejääki.

1933. aastaks on klubil tellitud järgmised ajakirjad oma lugemislaua, mis asub L. Pastak'i ruumes: „Põllumajandus“, „Tõusev Maa“, „Uus Talu“, „Põllumees“, „Eesti Noorus“, „Aed“, „Maanaise Kodu“. Esimesel aastal juhtis klubi tegevust kohalik koolijuh. hra E. Tasa. Nüüd aga on noortel juht eneste keskelt — äsja Aleksandri põllutöökeskkooli lõpetanud Joh.

Märtens. Viimasel ajal on klubi elus märgata enam hoogu.

Käesoleva aasta kavas on veel ettenähtud rida esinemisi: esimene näitus pidada Kodijärves, kursusi, teeõhtuid, pidusid, vaieluskoosolekuid j. p. m. Raskusi teevad piiratud ainelised võimalused ja oma ruumide puudus. Leo.

Saaremaa kongress.

Maanoorte ringide tegelestele toimus Saaremaa Maanoorte ringide Ühenduse korraldusel 9. — 11. detsembrini 1932. aastal Kõljaja pt-kooli juures täienduskursus.

Täienduskursusest võttis osa 21 maanoorte ringist 56 tegelast, pääle selle Kõljaja põlutookooli õpilaskond ja õppejõud, kõik kokku 80 inimest.

Täienduskursusele järgnes S. M. R. Ü. kokkukutsel Saaremaa maanoorte erakorraline kongress. Kongressil oli esindatud 32 maanoorte ringist 21 ringi 72 vililise esindajaga. Tervitava kõnega avas kongressi S. M. R. Ü. esimees H. Otstavel millele järgnes riigihümn ja rida tervitusi. Pikema kõnega kongressil esines Põllutöökoja Nõuandetalitise juhataja K. Liideman ainel: „Kasvatustikud ja ilmavaatelised küsimused maanoorte töös“.

Vaheaja järele asus kongress jooksvate küsimuste harutamisele. Otsustati, et Saaremaa Maanoorte Ringide Ühendus astub ülemaalse Maanoorte Ühenduse liikmeks. Kanti ette ülevaade S. M. R. Ü. ja ringide suvisest tööst. Kinnitati, varemalt vastuvõetud ja kongressi kõne kohaselt täiendatud resolutsioonid, koostatul Saaremaa maanoorte liikumise ja ringide tegevuse sihtjoonteks. Ühenduse juhatausele tehti ülesandeks ümber töötada maanoorte ringide põhikiri ja kodukord, kusjuures otsustati, et maanoorte ringide tegev-liikmeteks võivad olla noored 15 aastast alates, alla selle vanaduse vastu võtta liikmeid hääleõiguseta noor-liikmetena.

Peeti soovitavaks korraldada kevadtalvel seemnete ühisost. Võimaluse korral korraldada õppereisi Soome ja Iisakusse.

Maanoorte rinnamärgi suhtes otsustati ära oodata üleriiklise maanoorte kongressi otsus ja märke mitte varem tellida.

Läbirääkimistel võeti elavalt sõna näituste korraldamise, käsitöö kursuste, tööettevõtete kavade, hõimuküsimuse ja muude küsimuste üle. Ühes vaheajaga ligi 9 tundi kestnud kongress lõpeb võimsa ühislauluga „Kas tunned maad...“ E. M.

Metsküla noorte klubi

asub Virumaal Tudulinna vallas. Kutsuti ellu jsk. agr. J. Luha algatusel 1930 a. Klubi juhiks on kohaliku algkooli õpetaja hra Elken; klubi esimees on E. Tamm, juhat. liikmed: N. Pikhof, A. Roosiväli, P. Saareväli, E. Palm ja E. Maasik. Eesmärgiks on koondada Metsküla noori loovale tööle, ümbruskonna kultuurilise tasapinna tõstmiseks, edendada vilumist ühis-

kondlikus töös ja kasvatada liikmeid tubli- deks majapidajateks, ausateks ning usta- vateks vabariigi kodanikkudeks. Ühisel nõul ja jõul tehtud tööde viljakus annab tunnistust kindlast tahtest sihtide läbiviimisel. Klubi algas tegevust 13 liikmega, nüüd on 24 liiget. Korraldatud on töökoos- olekuid, referaate (18 liikmelt), nendest tai- mekasvatusest, loomakasvatusest, külakul- tuurist, ehitustest j. m. Teeõhtuid on peetud 3. Siis linnukasvatuse ja piimanduse kursused, eriteadlaste juhatusel. Tegelikult töödena on olnud klubi liikmeil katsetükid kartuli-, juur- ja söödavilja põldudel, kus omandatud uusi praktilisi kogemusi konsu- lent J. Luha juhatusel. Samuti tehti ka mitmesuguseid väetuskatseid. Tehtud tööd hinnati lisaku noortepäeva näitusel 1931 a. I auhinnaga. Ka 1932 a. Tudulinna, kus esinesid oma töödega 14 liiget ja võistlu- sist võtsid osa 8 liiget, — saadi väarikaid auhindu.

Klubi annab välja omavahelist käsikir- jas-ajakirja „Maatulundajat“. Töö edeneb, sest klubis valitseb õige töö-vaim.

A. R.

Kõnevõistlusel, lisa- ku kihelk. noorte päeval Tudulinna l. a., teemil „Küla kultuur“ tuli esime- sele kohale Kesaväl- ja maa, klubi liige Edwin Aamer, sin tema kõne kokkuvõ- te ühes lause: „Küla kultuur avaldub meie küla noorte maaarmastuses, meie liisates ja õn- neküllastes kodudes, kus valitseb leplik vaim ja tööarmastus, kus ollakse vaimli- selt niivõrt arenend, et suudetakse hinna- ta õiglaselt ja otse- koheselt kõiki elu- nähteid ning ollakse tugevad moraalselt“. Pildil: E. Aamer.

Kirjatööde võistlus Saaremaal.

Saaremaa Maanoorte Ringide Ühenduse poolt väljakuulutatud võistlustööle „Minu isatalu ajalugu“ on sisseandmise tähtpäevaks 1. veebruariks tulnud 21 tööd. Paremaid töid ootavad auhinnad: kõrgem auhind kr. 30.—, 1. auhind kr. 10.—, 2. auhind kr. 5.—, 3. auhind — diplom.

2 £ Kaarma ringile.

Londoni saadik dr. O. Kallas, luges „E. Noorusest“, et tema sünnikohas Kaarmal tegutseb maanoorte ring, istu- des metsa ja parandades karjamaid, saatis 1. a. lõpul ringile 2 £ „uute puude soe- tamiseks ja istutamiseks“, juure lisades, et

„üksikutele puudele leidub ruumi kas või aia ääres tänavas“. Nii seovad noored ka vanu kaugel kalli kodu pinnaga, ja vanad on noorte tööst liigutatud.

Põllumajandusliikude kutsekooli- de lõpetajad.

Vabariigi algusest kuni käesoleva aastani on lõpetanud Põllutöoministeeriumile alluvaid p.-m. kutsekooli kokku 4509 noort. Nendest 1—3-a. põllutöökoole 2352, karja- kasvatuse j. t. erikooli 1032 ja kodumajan- duskoole 1125.

Praegu õpib neis koolides 1050 õpilast.

Mõni rida klubide hällist.

P.-A.m. Ühendriikides tõusis noorte maatulundusklubide liikmete arv 1932 a. üle 900 000.

Noorte tööd maatulundusklubides P.-A. juhtisid 1932 a. 2708 maa- ja jaoskonna ag- ronoomi, 1338 kodumajandusnõuandjat ja 221 maanoorte töö eri-instruktorit.

1932 a. üleriigilisel võistlusel omandas Ameerika „esimese noortaluniku“ nime ja 1000 \$ autasu maanoorte organisat- siooni liige Cl. Goldsberi, Montana osarii- gist. Tema viieaastase õpeprojektide-töö- tulemuseks oli: 8 puhas-tõugu veist, 11 su- gusiga, 952 kana. Oma ettevõtteid alustas ta isalt laenatud 279 dollariga. Nüüd omab ta ise 2156 \$ tegevuskapitali ja 2171 \$ eest inventari. — Ameerikalik, eks!

J. Ü.

Noorte suviste tööde võistlused kolmes astmes.

Saaremaa maanoorte kongressi otsuse kohaselt töötatakse ümber senised võist- luste tingimused, et nooremad liikmed ei pidurdaks edasijõudnumaid ja noorte võistlus ei oleks ülejõukäiv. Agr. A. Kaalu kava näeb ette, et esimesel astmel (keedu- viljakasvatamisel) nõutakse ainult õigeid töövõtteid, teisel astmel päle selle ka täp- set arvepidamist ja külvikorda, kolmandas astmes kuulub võistlejale kogu kultuuri eest hoolitsemine talumajapidamise ula- tuses.

Raamatud noorte lugemislauale.

Kõigile Ü. Maanoorte Ühenduse regist- reeritud maanoorte organisatsioonidele saatis Põllutöökoda k. a. laiali valiku põl- lumajanduslikku kirjandust, mis oli antud tema käsutusse. Sama valiku saivad ka ÜENÜ p.-m. harud ÜENÜ-lt. Need raama- tud kujunevad loodetavasti noorte organi- satsioonide endi käsiraamatute koguks.

Tegev toimet. K. Lildeman.

Vastut. toimet. A. Käblin.

Address: Tallinna, Põllutöökoda, postkast 429 (Pikk t. 40); posti jooks. arve 275.

Maanoored!

Need on raamatud Teile!

Lühike väetuse õpetus. K. Liideman	Kr. 1.50
Karjakopliid. Th. Pool	" 1.—
Söödajuurviljakasvat. J. Aamisepp	" 1.50
Aiatöö õpetus. R. Klesment. III trükk	" 2.50
Marjaaed. R. Klesment. II trükk	" —.50
Köögilviljakasvat. T. Reim	" —.30
Kõneoskus. J. Rummo	" 2.40

Nõudke täielik nimekirja!

Raha (ka markides) ettesaatjaile saadetakse raamatud ilma postikuludeta koju kätte.

Tallinn, Pikk 40. K/Ü. „AGRONOOM“

Kriisiaeg sunnib kokkuhoiule ja tootmiskulude alandamisele.

Suur viljasaak on tootmiskulude alandaja, sest väikese saagi puhul saagiüksusele langeb rohkem töö- ja majapidamise-kulusid.

Kaalipuudus mullas on täie viljasaagi saamise takistajaks. Suurimad kaalinõudjad on kõik loomasöödained ja aiaviljad.

Kaalisool

kõikjal
saadaval.

„Tõusev Maa“ tellimiste vastuvõtjad ja maanoorte organisatsioonide juhatused!

Olgu teie hooleks, et maanoorte liikumise häälkandja ümber koonduksid kõik maanoored tellijatena ja lugejatena. Siis suudab ta rahuldada kõiki teie soove ja väärikalt esindada maanoorte liikumise elujõudu.

„Tõusev Maa“ hoolsamatele levitajatele autasu!

Noorte organisatsioonid, kes hangivad kõige suurema % oma liikmeid „Tõusev Maa“ tellijateks, saavad 20 järgm. raamatute komplekti: 1) A. Käbin, C. R. Jakobson kui eesti põllumeeste juht, 2) Koguteos „Maa Hing“ III, 3) A. Käbin, Lüpsja käsiraamat.

Virgematele väljastpoolt noorte org-e „Tõusev Maa“ tellimiste vastuvõtjatele jagatakse A). 5 järgm. raamatute komplekti: 1) J. Rummo, Kõneoskus, 2) Põllumehe Käsiraamat II, 3) Põllumehe Käsiraamat III, 4) K. Liideman, Lühike väetuse õpetus, 5) J. Aamisepp, Söödajuurvilja kasvat. 6) A. Rängel, Koduloomade arstimine ja sünnitusabi, 7) Nils Hansson, Koduloomade söötmine, 8) A. Käbin, Lüpsja käsiraamat. Kokku üle Kr. 20.— väärtuses B). 5—10 ajak. „Taluperenaine“ 1933 a. aastakäiku. Pääle selle veel muud raamatuid.

Autasude määramine ja laialisaatmine teostub 2 mail k. a.

Vastuvõetud tellimised otsekohe ärasaata, et tellijad ajakinja õigel ajal kätte saaksid.

„Tõusev Maa“ maksab aastas (6 nr-11) Kr. 1,25, Põllutöökoja juures registreeritud noorte org-ide liikmetele ja ajak. „Põllumajanduse“ tellijatele 1 kr.

Üksiknumber 25 s. — Posti jook. arve 275.

Lähemal ajal ilmub trükist huvitava sisuga album-raamat

„MAA HING“ III

Saada kõigis suuremates raamatukauplustes. Kes raamatu hinna 75 senti markides või rahas ära saadab, sellele saadetakse ta koju kätte. Aadr.: Tallinn, Pikk 40, „Maa Hing“ toimet. s.

**Lubisal-
peeter IG**

**Lubiam-
moonsal-
peeter IG**

Nitrofoska IG

suurepärased väetised põllul,
rohumaadel, aias.

TŠIILISALPEETER

leivaviljade (rukis, nisud) kevadisel päältväetamisel ning juur-
ja aiaviljade väetamisel annab

kõrgemaid saake ja suurimat puhaskasu!

TŠIILISALPEETER on ainuke looduslik jooti sisaldav läm-
mastikväetis maailmas. Sisaldab ÜLE 16% PUHAST SALPEETER-
LÄMMASTIKKU.

Tasuta nõu ja juhatusi väetamisküsimusis annab ja saa-
dab koju kätte kirjandust

Tšiilisalp. Põllumajanduslik Büroo Lai t. 32, Tallinn.

„PÕLLUMAJANDUS“.

Põllutöökoja väljaandel üks kord nädalas ilmuv rahvalik põllumajan-
duse ajakiri. — Tellimise hind: 1 aasta Kr. 2,—; 1/2 aastat Kr. 1,20.

Adress: Tallinna, Põllutöökoda, postkast 429.